

NORSK NATUR

4 
1981

UTGITT AV NORGES NATURVERNFORBUND



ISSN 0549-687X

NORSK NATUR

TIDSSKRIFT FOR NATUR- OG MILJØVERN
UTGITT AV NORGES NATURVERNFORBUND

Ansvarlig redaktør:
RAGNAR FRISLID
Redaksjonssekretær:
SYLVI STRUKSNES
Redaksjonsutvalg: Bredo Berntsen,
Anders Goksøyr, Trond A. Svensson,
Ragnar Vik, Espen Wæhle, general-
sekretæren og redaktøren.

NORSK NATUR utkommer med
seks nummer årlig.

Årsabonnement: kr. 75,- (Medlem-
skap inkluderer abonnement).
Enkelteksemplarer kr. 13,50.
Trykt i offset hos
W.C. Fabritius & Sønner A.S, Oslo.

NR. 4. – SEPT. 1981 – 17. ÅRG.



AV INNHOLDET	
Isbjørnen fortsatt fredet	108
Sur nedbør	110
Landbruket vandaliserer	111
Blåstrupens skog	112
Foran stortingsvalget	114
Froskebitt	116
Utenfor stuedøra	118
Lite skogsbilde	120
Olje og sjøfugl	121
Naturvern i andre land	124
Natur og Ungdom	126
Min mening	127

NORGES NATURVERNFORBUND

Akersgt. 63 – Postboks 8268
Hammersborg – Oslo 1

Telefon 33 79 32 – Salg 33 10 27
Postgiro nr. 5094602
Bankgiro nr. 600105 70835

Generalskretær: Torbjørn Paule
Kontorsjef: Roar Sæther
Konsulent: Thor Midteng
Organisasjonssekretær: Per Valset
Informasjonssekretær Sylvi Struksnes

Kontigent

Personlig medlem pr. år kr. 75,-
Livsvarig kr. 1500,-
Familiemedlem (hovedmedlems ekte-
felle eller hjemmewærende barn under
25 år) kr. 10,-.
Organisasjoner, bedrifter o.l. minimum
kr. 500,- år. år.
Medlem av forbundet er automatisk
medlem av den kretsforening vedkom-
mende sogner til – se neste spalte.

Natur og Ungdom, Aust-Agder Natur-
vern, Vest-Agder Naturvern, Rogaland
Naturvern, Vestlandske Naturvernfor-
ening, Sogn og Fjordane Naturvern,
Møre og Romsdal Naturvern, Nord-
land Naturvernforening, Troms Natur-
vern, Oppland Naturvern, Hedmark
Naturvern, Buskerud Natur- og Miljø-
vernforening, Vestfold Naturvern, Te-
lemark Natur- og Miljøvern, Land-
skapsvernet i Østfold, Østlandske Na-
turvernforening, Sør-Trøndelag Natur-
vern, Nord-Trøndelag Naturvern,
Finnmark Naturvern.

Forsiden: Snøhetta. Foto Dagfinn Skjelle

SLUTT PÅ
«NORSK NATUR»
for dem som ikke har
betalt kontingenten!
Se side 133

Bruk «Norsk Natur»!

Av N. BORCHGREVINK

Det står meget godt i «Norsk Na-
tur». Til glede for oss naturvernere,
som her kan finne mange gode argu-
menter til diskusjoner med våre
motstandere og med den store pas-
sive og likegyldige mellomgruppen.

Så langt er alt vel og bra. Men ofte
slår det meg at dette burde først og
fremst «de andre» lese. Hva hjelper
det å styrke de troende i troen, når
det ikke når frem til de vantro?

Meget av det som står i «Norsk
Natur», ville gjøre mere nytte om
det sto i dagspressen, eller i fagtids-
skrifter beregnet på et publikum som
står fjernt eller likegyldig i forhold
til naturvernet.

Hva kan årskan være? En kan
være at man ikke kjenner fagpres-

sen, eller tror at den ikke vil åpne sine spalter for kritikk. Så er ikke tilfelle. Jeg har selv i tidens løp skrevet artikler i «Lyskultur», «Arkitekt-nytt», «Oslo-drosjen», «Hyttefolk», «Tidsskrift for skogbruk», «Kommunalt Tidsskrift», «Skogeieren», «Fossekallen», «Vegen og Vi», «Oljebladet», «Norsk Politiblad», «Motorliv», «Rutebiltidende», «Vårt Yrke», «Norsk Skogbruk», «Teknisk Ukeblad», «Norsk Vegetidsskrift», «Statsskog», «Polyteknisk Revy», «Bergverksnytt», «Norwegian Shipping News», «Norsk Skogindustri», «Motor», «Kapital», «Samferdsel», «På Sporet», «Tidsskrift for den norske legeforening» og flere. Men sjelden har jeg sett artikler av andre naturvernere i disse organer.

En årsak – basert på egen erfaring – kan være at man har fått innlegget i retur, eller at man regner med at man vil få det i retur. Min egen bunke av returnerte manuskripter fra Aftenposten er uhyggelig høy!

På tross av dette bør man ikke gi opp. Innsendte manus dokumenterer en opinion, og selv om innlegget ikke kommer på trykk, kan det allikevel tjene sin hensikt som de tusenvis av dråper som uthuler stenen, ikke ved kraft, men ved å falle ofte: *gutta lapidem cavit, non vi, sed saepe cadendo*.

Når så denne vei er uttømt, har vi en annen mulighet. Det er å bruke artiklene i «Norsk Natur». Ofte støtter vi på motstandere, ofte leser man innlegg, hvor en artikkel i «Norsk Natur» er svaret. Send dem et eksemplar av «Norsk Natur», brettet opp på den artikkel det gjelder. Eller klipp ut artikkelen, og send dem denne. Eller – om du samler på bladet – ta fotostatkopier. Naturvernforbundet har også et restopplag, be om å få de eksemplarer du trenger.

«Norsk Natur» er alt for godt til bare å nå frem til dem som allerede er overbevist!

Den direkte foranledning til disse linjer er Arild Ådnems artikkel i NN 3/81: «I hodet på en gammel gubbe». Den burde nå frem til alle våre lokalpolitikere og kommuneadministratorer!

Skuddpremien verneverdig?



Skuddpremie på revunger
– en ærerik tradisjon?
Foto Dag Bergendahl.

Tradisjon er et positivt ladet ord. Å ta vare på tradisjoner er i vanlig og daglig språkbruk å verne om hevdvunne kulturytringer og føre dem videre.

Premie er et positivt ladet ord. Den som erobrer en premie har gjort en innsats det står respekt av. Han fortjener all mulig honnør.

På denne bakgrunn gnir man seg i øynene når det fra stortingets talerstol, i debatten om den nye Viltloven 11. mai 1981, blir pekt på at skuddpremiesystemet har «lang tradisjon i det norske samfunn». Det var representanten Hans E. Strand som på denne måten fremholdt skuddpremien som en nærmest verneverdig innretning, og et probat og anbefalelsesverdig middel som man «raskt og ubyråkratisk» burde kunne sette inn for å tyne kjøttetende viltarter.

Man gnir seg i øynene, men utsagnene står der like støtt, svart på hvitt i referatet fra debatten.

Skuddpremiesystemet er gammelt og velprøvd, og det har forlenget spilt falitt. Men det har altså fremdeles sine varme tilhengere og talsmenn. Og Hans E. Strand var langt fra alene i debatten. Han utmerket seg bare ved at han ga premien en spesiell glorie ved å opphøye den til tradisjon.

I den nye Viltloven er vernetanken det bærende prinsipp. Alt vilt skal i utgangspunktet være vernet. Det ligger en sunn og naturvernrettet tanke bak dette. Viltproduksjonen skal utnyttes, men det skal skje som unntak fra hovedregelen. Det norske folk skal ikke lenger stå med fingeren på avtrekkeren straks noe leer på seg i skog og fjell. Vi har fått en viltlov med en etisk holdning som bør smitte over på jegerne.

Vi har fått en Viltlov der detaljer kan diskuteres, men der grunnholdningen representerer et langt skritt fremover når det gjelder vårt forhold til naturverdiene.

Men stortingsdebatten om loven gir likevel grunn til bekymring. Riktignok ble de nye prinsippene for forvaltningen av vilt vedtatt. Men det ligger en istid mellom lovens intensjoner og de holdningene som ble vist av lovens fremste kritikere i nasjonalforsamlingen. ❀



Fotos Thor Larsen

Isbjørnen er fortsatt fredet i Svalbardområdet

Av THOR LARSEN,
Norsk Polarinstitutt

I 1981 er det 11 år siden norske myndigheter innførte nye bestemmelser for isbjørnjakt på Svalbard. I 1970 ble det tradisjonelle selvskuddet forbudt, og jakten ble regulert ved en kvoteordning. I 1973 ble det innført full jakt- og fangstopp på isbjørn. Samme år undertegnet Norge, Dan-

mark, Canada, U.S.A. og Sovjetunionen en internasjonal avtale som fredet isbjørnen i alle deler av Arktis. Jakt ble bare tillatt for urbefolkningene i Nordamerika og på Grønland. I januar 1981 vedtok de fem nasjonene å forlenge avtalen på ubestemt tid.

Helt siden vernebestemmelsene ble innført har det vært mye diskusjon frem og tilbake om nødvendigheten av dem. Oppfatninger og dårlig underbyggede påstander har ofte stått steilt mot hverandre. Det ble forskernes oppgave å skille klint fra hvete og å forsøke å skaffe myndighetene data som kunne danne grunnlag for fornuftige forvaltnings tiltak. Merkinger og gjenfangster fra slutten av sekstiårene viste at Svalbards isbjørnstamme var relativt lokal. Bestanden ble beregnet til mellom 1500 og 2000 dyr, og det ble an-

tatt at den tålte en årlig beskatning på noe under 10 %. Men hvert år ble det skutt mer enn 300 isbjørn i Svalbardområdet – eller nærmere det dobbelte av hva man antok at stammen kunne tåle. Gjenfangsten av merkede dyr bekreftet dette. I løpet av få år ble 32 av 103 merkede bjørn skutt. I 1970 var gjenfangsten oppe i nærmere 19 %. Det var dermed tungtveien grunner for vernebestemmelsene som ble innført i 1970 og 1973.

Etter at fredningen ble innført har forskerne forsøkt å følge bestandsut-

viklingen. Feltarbeidet har for en stor del vært konsentrert om registreringer av isbjørnhi og yngelbiologiske studier. Resonnementet har vært at en eventuell oppgang i bestanden ville gi tilsvarende økning i produksjonen. Feltundersøkelser mellom 1972 og 1980 viser at 90 % av Svalbards isbjørnbinner går i hi på Kong Karls Land eller langs Nordaustlandets nordkyst. Det har vært en klar økning i antall ynglehi i disse årene.

I 1973 ble det f.eks. funnet i alt 27 ynglehi på Kong Karls Land. I 1980

var tallet oppe i 77. I dag kan vi regne med at det hvert år finnes mellom 120 og 135 ynglehi for isbjørn på hele Svalbard hver vår. Binner med små unger utgjør ca. 13,4 % av bestanden. Dermed skriver isbjørnhiene på Svalbard seg fra en stamme på mellom 900 og 1 000 bjørn. Videre vet vi at gjennomsnittlig kullstørrelse er ca. 1,72 når ungene forlater hiet sammen med mora. Det gir en årlig ungeproduksjon på mellom 200 og 230 på Svalbard. Men allerede etter ett år har kullstørrelsen sunket til 1,34 og halvparten av binnene har mistet ungene sine. Dermed er det bare 80 til 90 unger tilbake. Dersom vi regner med en naturlig dødelighet på 10 – 15 % hvert år frem til kjønnsmoden alder er det bare 50 til 60 unger som lever så lenge. Det sier seg selv at det er umulig å beskatte en slik bestand med nærmere 10 % hvert år. Nyere matematiske modellberegninger tyder på at en isbjørnstamme neppe tåler en høyere beskatning enn 1–2 % årlig. Dermed er det også klart at beskatningen av isbjørnstammen på Svalbard i den tiden jakten var fri var langt alvorligere enn vi antok den gang.

Sommeren 1980 fikk vi en sjelden anledning til å beregne isbjørnstammen i Svalbardområdet fra den svenske isbryterekspedisjonen «YMER 80» som opererte i det nordligere Barentshav, nord for Svalbard og Frans Josef Land og vestover mot Grønland i tre måne-

der. Med hjelp av satellittnavigasjonsinstrumenter, laser avstandsmåler og kombinerte fartøy- og helikoptertellinger kunne vi kjøre gode takseringslinjer i drivisen. Bestanden ble anslått til nærmere 2 000 dyr. Men hvordan kan det rime med bestandsoverslaget på 900 til 1000 dyr basert på hiregistreringene over? Forklaringen ligger i at det nordlige Barentshav er et felles næringsområde for bjørn fra Svalbard og det vestlige Sovjetarktis – eller med andre ord: Svalbard, Frans Josef Land, Novaja Zemlja og mellomliggende drivisområder huser antagelig en felles isbjørnbestand. Muligens får området tilsig av bjørn fra Nordøstgrønland også – undersøkelser i 1979 viste at isbjørner som var instrumentert med satellittradiosendere trakk over fra dette området til Svalbard tidlig på våren. Dersom vi tar utgangspunkt i beregningene som ble foretatt fra «YMER 80» kan vi anslå at den totale isbjørnbestanden i dette området er på mellom 4 000 og 5 000 bjørn. Tallene er noe usikre, fordi vi mangler gode data fra Sovjetarktis og Grønland.

Dersom vi antar at bestanden tåler en årlig beskatning på 1–2 % betyr det at denne totale stammen kan høstes med mellom 40 og 100 bjørn i året uten å gå tilbake. Men den delen av stammen som yngler på Svalbard kan bare beskattes med 10 – 20 bjørn årlig. Norske myndigheter har valgt å oppretteholde fredningen av isbjørn bl.a. med den begrunnelse at

man ikke vil høste en bestand som i alt vesentlig rekrutteres fra Sovjetarktis. En del bjørn felles hvert år i nødverge, og det kan fort løpe opp i et dusin dyr eller mer. Dessuten minner man om at det hvert år felles ca. 70 bjørn på Østgrønland. Det kan meget godt være at dette er dyr som trekker over fra Svalbardområdet.

Lokalbefolkningen på Svalbard er urolig over at isbjørnfredningen gjør at bjørn blir vanligere ved bosetningene, og at det kan føre til farlige situasjoner og i verste fall dødsulykker. Dette er selvfølgelig et viktig argument. Det har aldri vært meningen at isbjørnfredningen skal sette menneskelig i fare. Myndighetene har valgt å svare på den utfordringen ved å ville praktisere nødvergeretten lempelig. Men fortsatt skal det innrapporteres når bjørn felles i nødverge, og fortsatt tilfaller skinnet og andre deler av dyret det offentlige.

Etter hvert som fredningen får virke vil isbjørnstammen stabilisere seg mot et optimum. De første signalene vi vil få er antagelig at den naturlige dødeligheten vil øke – hva enten det skyldes konkurranse om næringen (sel) eller andre faktorer. Det er interessant å merke seg at det synes å være en høyere dødelighet blant isbjørnungene på Svalbard enn hva vi finner i Nordamerika hvor det foregår en viss jakt. Det kan skyldes at vi allerede nå begynner å nærme oss grensen for den naturlige isbjørnbestanden på Svalbard. Men her er det behov for flere undersøkelser. Hiregistreringene og de yngelbiologiske undersøkelsene bør fortsette. Videre bør bestanden av ringsel og storkobbe – isbjørnens viktigste byttedyr – undersøkes. Canadiske undersøkelser viser at en voksen isbjørn kan ta nærmere en sel hver dag. Det er mulig at den tar langt færre i perioder med lite mat, f.eks. om vinteren. Det ville ikke være riktig å gi seg i kast med spekulasjoner om dette all den stund datagrunnlaget er så sparsomt. Men Selfangstrådet har fremmet en anbefaling om at forholdet sel/isbjørn utredes. Isbjørnforskerne er enige om at dette er en av de saker som bør gis høy prioritet i årene som kommer. ❀



SUR NEDBØR

til internasjonal debatt

Kalkspredning fra tankbil. I Sverige blir det brukt ca. 30 millioner kroner årlig til kalking av sure sjøer. Det koster ca. 360 kroner å spre et tonn kalk, og dosen viser i fem år når pH-verdien i nedfallet ligger på 4-4.3 (Ambio).

Foto Roeland Dirks.



9.-12. mai ble det holdt en internasjonal konferanse om sur nedbør i Göteborg. Det deltok 92 delegater fra 13 land. Deltagerne representerte for det meste landsomfattende naturvernorganisasjoner, men de fleste utsendingene hadde tilknytning til sine respektive politiske myndigheter.

Det ble snart klart at av deltagerlandene er det Norge, Sverige og Canada som er hardest rammet av sur nedbør. Årsaken er som kjent at luftbårne forurensinger fraktes hit med vind og vær fra de store industrisentra i Mellom-Europa, England og USA. For Norges vedkommende er situasjonen særlig graverende. Innsjøer i et område på 13 000 km² i Sør-Norge er blitt fisketomme de siste tiårene. I tillegg har fiskebestanden minket sterkt i et innsjøområde på ca. 20 000 km².

Norge hadde, sammen med Sverige, anledning til å innlede konferansen. Norges Naturvernforbund la fram det alarmerende resultatet fra det norske SNSF-prosjektet som har pågått i 9 år og som i kortere eller lengre tid har engasjert opp til 100 personer.

Økende problem – også i avsenderlandene

Mens Norge og Sverige var mest opptatt av fiskedød og generelle korrosjonsproblemer, kom det i løpet av konferansen klart fram at skader ved luftutslipp av SO₂, nitrogenok-

syder, hydrokarboner, sot og tungmetaller nå begynner å bli et tiltakende problem også for avsenderlandene. En stor del av avfallsstoffene må nødvendigvis falle ned i nærheten av gasspipene selv om de ikke har rukket å bli kjemisk omsatt til sur nedbør. I en nylig framlagt OECD-rapport påvises det fare for helseskader, og omfattende nedbryting av marmor og kalk. Det siste er at tørravsetninger antagelig virker destruktivt på nåletrær i Nord-Tyskland.

England: Bygg høyere piper!

Det meste av dette er kjent og vidt publisert i Norge. Det var derfor forbløffende for Norges Naturvernforbund å kunne registrere i hvor liten grad ansvarlige myndigheter i avsenderlandene synes å ta disse problemene alvorlig. England, f.eks., ønsker å løse sitt nedslagsproblem ved å bygge høyere piper.

På konferansen i Göteborg ble det imidlertid slått fast at sur nedbør er ett av de mest alvorlige forurensingsproblemer i vår tid.

Kanskje Stanislav Wröbel fra Det

Norge var representert ved Norges Naturvernforbund og Natur og Ungdom som i denne saken har et nært samarbeid med Miljøverndepartementet.

Foruten foredrag, vitenskapelig dokumentasjon og ekskursionsjoner lå mye av verdien til konferansen i de uformelle kontakter som ble knyttet på tvers av landegrensene.

polske vitenskapsakademiet gjorde mest inntrykk i sitt foredrag. Han påpekte at den gamle kulturbyen Krakow i Sør-Polen nærmest var i ferd med å smuldre bort på grunn av sure utslipp fra aluminium- og stålverk i nærheten av byen. Utslipet av SO₂ er målt til 160 000 tonn årlig.

Wröbel fortsatte:

«Tidligere har man gjort lite eller ingenting. Men etter at vår store sosiale bevegelse startet i august 1980 er det skapt en ny situasjon også innen synet på miljøvern. Myndighetene har nå gått inn for å gjøre himmelen over Krakow skyfri».

Sterkt canadisk utfall

Også James Giroux fra Canada kom med sterke uttalelser. Foruten å representere sin miljøvernorganisasjon er han en høyt ansett fagforeningsleder i sitt hjemland. Han kom med harde utfall mot amerikanske myndigheter som legger luftforurensende fabrikkentra nær opp til grensen til Canada slik at avfallet faller ned der.

Noe mer avventende var holdningen til de engelske og amerikanske

utsendingene. Brian Price og Justin Cook fra UK såvel som Armin Rosencranz og Karmin Ahmed fra USA syntes å være mer opptatt av internasjonal miljøverntaktikk enn det konferansen i realiteten dreide seg om: Sur nedbør.

Under plenumsdebatten la Norges Naturvernforbund på vegne av Norge, Belgia og Holland fram forslag til en pressemelding hvor vi i hovedsak presenterte det offisielle norske synet på sur nedbør-problematikken. Vi påpekte at avsenderlandene selv vil ha opplagte samfunnsøkonomiske fordeler ved begrensning av forurensingen. Dessuten oppfordret vi flest mulig land til å ratifisere den såkalte ECE-konvensjonen som ble undertegnet i Geneve 16. november 1979, men som bare er tiltrådt av 10 så langt.

Ni land undertegnet

Denne pressemeldingen ble undertegnet av 9 deltagerland på den internasjonale konferansen om sur nedbør i Göteborg. England og USA avholdt seg fra å stemme. Polen hadde ikke mandat, og utsendingen fra Østerrike var bare tilstede som observatør.

Under plenumsdebatten ble det også trukket opp videre perspektiver. Det meste av den sure nedbøren stammer fra forbrenning av petroleumprodukter. Innen en 10-års periode vil sannsynligvis olje bli for dyr og verdifull til å brennes. Det er i dag tydelige tendenser internasjonalt til å gå over til kull. Men kull inneholder også svovel, og selv om det er teknisk mulig å vaske ut svovelet, vil det bety opphopning av enorme mengder svovel.

Atomkraft slik vi kjenner den i dag, betyr etter konferansens mening bare en forskyvning over til andre alvorlige miljøforstyrrende problemer.

Det var derfor naturlig at mye av diskusjonen kom til å dreie seg om energisparing, stabilisering av energiforbruket, nye samfunnsmodeller, alternative energikilder osv.

I den diskusjonen var ikke England og USA så helt på jorden.

Nødrep fra England:

Landbruket vandaliserer våre bygder!



Foreløpig i England – men i fremtiden. . . Foto Fred Friberg.

AV
RØYNE KYLLINGSTAD

Påstanden i overskriften er beinhard. Men den er dekkende for en kritikk som vokser seg stadig sterkere i England.

Har denne kritikken interesse for oss? – Jeg mener ubetinget «ja». Ideer og oppfatninger som skapes i et naboland kan når som helst finne grobunn hos oss også. Og enten man finner dem negative eller positive, så lar de seg best møte om man er noenlunde forberedt.

Den siterte påstanden har jeg fra boka «The Theft of the Countryside». («Tyveriet av landsbygda» som en ordrett, men noe fattig norsk oversettelse ville lyde). Forfatteren, Marion Shoard, har faglig sett en solid bakgrunn. Opprinnelig arbeidet hun med problemet skadegjørere (pest control) innen plantevernet for det Agricultural Research Council (tilsvarer så noenlunde. Norges Landbruksvitenskapelig forskningsråd). Senere tok hun to års studier i by- og regionplanlegging og var i 4 år sekretær i Rådet for vern av Englands bygder (the Council for Protection of Rural England) før hun i 1977 fikk forskerstipend for å skrive boka, som kom ut i fjor høst.

Den verdenskjente billedhoggeren Henry Moore, som hjemme i England er minst like respektert i kraft av sin personlighet, har skrevet

forordet. – England står i fare for å miste grunnlaget for sin identitet. Det er livsviktig å reagere. «Vær så snill, les boka – for din egen skyld, for dine barns skyld, for hele nasjonens skyld!»

En del av leserene har trolig hørt litt av eller om debatten der borte. Mest iøyenfallende er vel diskusjonen om bevaring eller fjerning av hekkene som har preget det engelske landskap i århundrer for ikke å si årtusener. De er relikter av natur, drifts- og eiendomsformer fra lenge før Kristi tid.

Omleggingen av lauvskogen til barskog, er et annet debatttemne. Noe tilsvarende flatehogstdebatten her hjemme. Men adskillig skarpere der.

Disse mer åpenbare endringer er likevel bare toppene av en hel serie «isfjell» som truer. Forfatteren går

grundig til verks, både på biologisk, økonomisk, sosialt og politisk grunnlag. her er det bare mulig å gi en anelse av hvilke emner som behandles.

Første kapittel handler om jordbruksrevolusjonen etter krigen. Dels er den tekniske betinget. Dels betinget av jordbrukspolitikken som har ledet til «Subsidiert destruksjon», som ett av avsnittene handler om.

Det andre kapitlet er en bredt anlagt dokumentasjon av hvordan de forskjellige typer landskap, fra myr til hei, utslettes ved agroteknologiske metoder.

Resultatet: dyr, fugler, insekter og markblomster, fisk og elveleier, skoglund, trær, lekeplasser, friarealer og stier forsvinner skånselsløst. Tilbake står en med et prærielandskap, egnet ene og alene for industrielt landbruk.

Tredje kapittel handler om lovverk, planapparat og kontrollerende myndigheter – som alle svikter. De er simpelt hen bygd opp etter fortidens behov. Først og fremst rettes oppmerksomheten mot det faktum at landbruket står utenfor loven. Dermed fungerer plansystemet bare innenfor byer og tettsteder.

Et relativt kort fjerde kapittel er et ganske barskt oppgjør med landbruket som garantist for matforsyningen i krigs- og krisetider, samt dets påståtte bidrag til å minske sulten i verden. Dessuten føres sterke argumenter for det syn at landbruket er en snylter på britisk økonomi.

Så følger et kapittel om landskapsverdi for menneskene. Det er jo det det hele dreier seg om.

Sjette og siste kapittel tar opp spørsmålet om strategier for å snu utviklingen. Et hovedproblem er kort og godt at omveltningene har skjedd så fort at ingen egentlig har rukket å oppfatte hva som er i ferd med å skje. Man ser det nok lokalt, men overblikker ikke summen av de mange isolert sett små endringer som skjer over alt, samtidig og i et aksellerende tempo.

Et av forslagene er kort og godt at det trenges en organisert landsbygdplanlegging. Både det tradisjonelle planapparat (the Town and Country Planning System) og landbrukets

apparat har vist seg ubrukbare for å styre den jordbruksrevolusjonen som nå er i full gang med å true landsbygdas eksistens.

Det er trekk også i det norske utviklingsbilde som likner på det engelske. La oss ikke benekte det. Men det er hittil (heldigvis) bare få steder det har skjedd endringer til det verre i særlig stort omfang. Vi kan derfor rekke å takle problemene, om vi tar Englands situasjon som er varsku.

Forøvrig må vi legge til at med vår geografiske struktur, betyr veier og andre anlegg, samt bygninger, relativt sett mer for landskapsbildet på vår landsbygd. Innen landbruket har vi dessuten en blanding av nedlagt jordbruk i utkantene og industrialisering i mer sentrale strøk. Altså et mer fasettert problem. Endelig er det vel i høyere grad krefte utenfor landbruket enn innenfor som til syvende og sist presser fram industrialiseringen. På kort sikt gir det jo et mer «rasjonelt» landbruk («Færre bønder å fø på», som mange tenker). Landbruket står nok derfor reelt sett i en annen stilling også som forsvarere av bygdelandskapet enn tilsvarende i England.

Det er likefullt all grunn til for våre egne organisasjoner og myndigheter å merke seg den stilling deres kolleger i England ser ut til å ha kommet i. Der lot man isoleringen av landbrukets interesser gå for langt. Det må ende med konfrontasjon. En konfrontasjon ingen, så vidt jeg ser det, kan være tjent med.

En medvirkende årsak til isolasjonen er imidlertid at planmyndighetene på alle nivåer har en tendens til å handle som om landsbygda og landbruket ikke vedkommer dem. Landbruket burde, fortsatt etter min mening, ha en naturlig og relativt sentral plass såvel i lovgivningen som innenfor planapparatet.

Boka er tøff. Men for intelligent skrevet til at jeg tør avvise dens påstander, i alle fall ikke uten videre.

Marion Shoard:
«The Theft of the Countryside»
Maurice Temple Smith Ltd.,
London, 1980 (270 sider)

Blåstrupens skog

AV
SIGMUND HÅGVAR

Foto Jon Østeng Hov.

Det sitter en fugl og synger inne blant krokete bjørker. Sangen er et sildrende dryss av triller og fløyte-toner. Den stiger og synker og dras av og til ut i lange, slepende lyder. Noen ganger rives det hele opp av raske, gjentatte knepp eller måltrost-lignende småtemaer. Så variert er sangen, at den synes komme fra mange arter samtidig.

Kveldssolen skrår inn blant bjørkene, der de første, klebrige bladknoppene har åpnet seg og lagt et gulgrønt skjær over skogen. Ovenfor ligger snaufjellet, der reinlav, hvitkrull og gulskinnlav får skråningene til å lyse opp i en sterk gulgrønn farge. I overgangssonen vokser dvergbjørk i tett snar. – Også den har fått svulmende knopper. På greiner som ligger helt nedtil bakken, eller inntil steiner, har bladene foldet seg helt ut. Her blir det alltid varmest når solen bryter gjennom.

I bjørkeskogen gir sollyset gjen-skin i sølvgrå bark. Men det er bare den nederste meteren av hver stamme som lyser opp. Høyere oppe er treet overgrodd med en brun skor-pelav, som følger barken i alle furer og småflikker. Dette er snømållaven; den tåler ikke å ligge under snø og



viser hvor høyt snødekket når om vinteren.

På bakken har alt de første vårblomstene åpnet seg. Størst er mogopen, med sine lyserøde, dunete kronblad og gule støvbærere. Stengelen er sterkt håret og blir i motlys til en mørk midtstreng med hvite kanter. Små planter av myrklegg stikker seg fram med sine sterkt gule blomster. Tette tuer av sildre står med røde knopper. Og spredt blant trærne står små, fiolette blomster med et gult felt i midten. Det hele blir en syntese av fuglesang, spill av farger og lys, og et mylder av underlige krokstammer og gamle stubber.

Så stiger plutselig fuglen opp over skogen, svirrer som en lerce med vingene og lager intense triller. Den blir der oppe en stund, men strekker så vingene rakt ut og lar seg synke ned mot en bjørketopp. Da blir sangen roligere, med lengre toner. Fuglen blir sittende med halen pekende oppover og med hengende vinger. Innerst er halen rustred og ytterst svart. Brystet har en sterk og klar blåfarge med tegninger i rustredt og svart. Så setter den seg lavere og fortsetter sangen.

En annen fugl er kommet til og

har satt seg til ro på toppen av en einerbusk. Den synes å lytte til den andres sang. Hodet er trukket litt ned mellom vingeknokkene, og hal sen og nebbet peker rakt fram. På brystet har den bare et lite, blåsvart felt. Det er hunnen. Lenge blir den sittende slik, før den forsvinner et sted blant småeiner og dvergbjørk. Inniblant er også hannen nede på bakken. Den hopper lett omkring og plukker småkryp. Fra siden vises tydelig den lysebrune streken over øyet.

Solen siger stadig lavere over fjerne, snoflekkete fjell. I motlyset sees små insekter trekke gjennom lufthavet, – og myggsvermene driver en evig, tilsynelatende kaotisk dans mellom trærne. Da kommer en langnebbet fugl svirrende på stive vinger langs et myrdrag. Rugdetrekket er begynt, og svake pistrelyder når ned til bakken. Gang på gang flyges den samme ruten, fram og tilbake. En gang strekker fuglen de lange beina ned under seg i flukten, men legger dem så opp igjen under den korte halen.

Over den samme myra, men høyere oppe og i større tempo skjener en annen fugl av gårde. Flukten

er full av kraft; full av innsats og eleganse. Fuglen er noe mindre enn rugda, og har enda spissere og raskere vinger. Med jevne mellomrum gjør den et kast i luften, på skrå nedover. En skjelvende lyd brer seg over myrdraget. Raskt gjenvinner den sin høyde og foretar et nytt, skrått stup. Dette er en fin kveld for enkeltbekkaskinen, eller mekregauken. Lenge holder den ut i sin svimlende akrobatikk, før den til slutt lar seg gli ned mot bakken. Så lyder en tydelig og taktfast lyd over flaten: «tjik-ke, tjik-ke, tjik-ke». Nå går den rolig omkring og samler nye krefter. Om en stund er den oppe igjen og foretar nye stup. Krefter er den rik på, og tumleplassen synes uendelig.

Etter hvert stilner blåstrupens sang av. De siste solstrålene gir gjen-skin i saktesmeltende fonner på toppene, her og der brutt av snau-blåste, gulgrønne rabber. Det blir kjøligere. Lydene fra rugde og mek-regauk stilner av. Blomster lukker seg sakte.

Bare langs bekkefarene flyr store humler fremdeles omkring med en dempet surring og finner næring i nyutsprungne, gulrøde rakler.



TIL ETTERTANKE FORAN STORTINGSVALGET

Partienes handlingsprogrammer 81-85

—en kritisk vurdering av programmenes natur- og miljøvernposter

AV TORBJØRN PAULE

I Norsk Natur nr. 2 og 3 for 1981 har vi hatt en oppsummering av stortingsrepresentantenes og partienes standpunkter i viktige saker av betydning for natur- og miljøvernet i perioden 1977-81.

Vi regner med at det er stor interesse for hva partiene akter å gjøre innen natur- og miljøvernsektoren de nærmeste år. I denne artikkelen skal jeg derfor kort ta for meg noen spørsmål i denne sammenheng ut fra partienes handlingsprogrammer for perioden 1981-85.

Jeg har gått gjennom følgende partiers handlingsprogrammer:

Arbeiderpartiet (Ap), Det liberale folkepartiet (DLF), Høyre (H), Kristelig Folkeparti (KrF), Norges Kommunistiske parti (NKP), Rød Valgallianse (RV), Senterpartiet (SP), Sosialistisk Venstreparti (SV) og Venstre (V). Fremskrittspartiets program var ikke ferdig da manus for denne artikkelen ble levert.



Økonomisk utjamning – en ny verdensordning.

Partiene er i sine programmer til dels sterkt opptatt av en mer rettferdig fordeling av ressursene i verden og en økonomisk utjamning mellom rike og fattige land. Det er derfor egnet til å forundre når en registrerer hva samtlige partier som var representert i Stortingets industrikomite i siste periode, A, H, KrF, SP og V, går inn for når det gjelder samhandelen i forbindelse med oljevirkksomheten.

Ved stortingsbehandlingen 5. juni 1981 av meldingen om virksomheten på den norske kontinentalsokkelen, uttaler disse partiene i komiteinnstillingen at «komiteen deler departementets og Statoils vurdering at ut fra markeds- og transportforhold vil Nordvest-Europa og USA være de

mest naturlige markeder for norsk petroleum».

Stortingsmeldingen angir prinsippene for norsk oljevirkksomhet framover, og det kan fastslås at det er de rikeste og mest energisløsende land i verden som skal få nytte godt av norske oljeprodukter – ikke u-land. Det er tydeligvis langt mellom liv og lære.

Jeg tror en del partier under valgkampen og senere bør være varsome med å bruke et argument som energiknapphet i verden, i hvert fall under henvisning til u-land, når de skal forsøke å underbygge nødvendigheten av å utbygge eller utvinne våre energiressurser.

Som en kuriositet kan jeg nevne at KrF spesielt programfester oljeleveranser til Israel.

Energispørsmål

Alle de politiske partiene, med unn-

tak av NKP, går inn for en utflating og stabilisering av energiforbruket – Ap på ubestemt tid, H og DLF i løpet av 1990-årene og de øvrige partiene innen 1990. Det siste er i tråd med Naturvernforbundets målsetting.

Hvordan partier som for eksempel Ap, H og DLF, som legger en klar samfunnsøkonomisk vekstmodell til grunn for sin politikk, akter å få til en stabilisering av energiforbruket, er ikke lett å skjønne.

Ap antyder i sin energimelding i 1980 et tak på 125 TWh fastkraft som illustrasjon på en skånsom vasskraftutbygging. I handlingsprogrammet settes det ikke noe tak. Det gjør heller ikke DLF, H, KrF, NKP, RV og SV i sine programmer. V setter et tak på vasskraftutbygging på 105 TWh i midlere årsproduksjon. SP sier at en med målrettet økonomisering med energien, kan be-

grense elektrisistetsbehovet til 100 TWh i 1990. Som kjent mener Naturvernforbundet at taket på vasskraftutbygging kan settes til 100 TWh midlere årsproduksjon.

Samtlige partier uttaler at det ikke er aktuelt å bygge eller avviser atomkraftverk, H riktignok under henvisning til dagens teknologi. NKP sier i tillegg at «av hensyn til den eventuelle energisituasjonen i framtida bør landet allerede nå sikre seg teknisk og vitenskapelig kompetanse når det gjelder å vurdere bygging av kjernekraftverk og kontroll av drift.» Dette tyder på at NKP ikke prinsippielt avviser kjernekraftverk i Norge.

Den kraftkrevende industrien er naturlig nok viet plass i de fleste programmer. H vil på lengre sikt la systemet med egne kvoter til kraftintensiv industri faller bort og bli erstattet av vanlige markedsregler. Dette er klart i strid med det prinsipp NNV mener må legges til grunn i dette spørsmålet, nemlig at den kraftkrevende industrien ikke må få mer kraft enn den tildeles i dag, ca. 30 TWh.

I sitt handlingsprogram har ikke Ap noe spesielt om krafttildeling til denne industrien. Ap's politikk framover er imidlertid fastlagt i energimeldinga av 1980. Man går der inn for at den kraftkrevende industrien skal kunne få inntil 31 TWh fastkraft i 1985 og 34 TWh i 1990. H mente under behandlingen av energimeldinga at de 34 TWh bør tildeles denne industrien så snart etter 1985 som mulig og at industrien i tillegg bør tilbys tilfeldig kraft.

DLF sier i sitt handlingsprogram at det fortsatt må være et hovedmål å skaffe både industrien og private forbrukere rimelig kraft, «men at prinsippet likevel må være at industrien betaler det dens egen kraft koster.»

KrF har i sitt handlingsprogram intet om dette forholdet, men støttet ved behandlingen av energimeldinga i fjor høst regjeringas forslag om å sette et tak på 31 TWh til den kraftkrevende industrien i 1985. KrF ønsket i likhet med SP en reduksjon av de 34 TWh i 1990 for å stimulere til energiøkonomisering. SP mener

at denne industrien bør få maksimalt 31 TWh i 1985.

V går inn for at den kraftkrevende industrien må «tildeles en fast kraftramme på 31 TWh fram til 1990», og at behovet for mer kraft tilfredsstilles ved at industrien får bruke gjenvunnet kraft. I tillegg bør denne industrien etter V's mening få disponere ca. 2 TWh med avbruddsklausul.

RV ønsker å opprettholde den kraftkrevende industrien på dagens nivå og krever utbygging av industri for videre foredling av norske råvarer og halvfabrikata. RV vil at industrien skal pålegges energisparing. NKP setter ikke noe tak på tildelingen av kraft til den kraftkrevende industrien. Partiet betoner imidlertid sterkt energiøkonomisering i industrien.

SV går inn for at denne industrien ikke får noen økning i fastkrafttilgang.

Det vises ellers til Norsk Natur nr. 5 for 1980.

Både H, SP, SV og V vil omorganisere Norges Vassdrags- og Elektrisistetsvesen. De øvrige partiene nevner ikke problemet i sine programmer.

Av partiene går DLF inn for norsk medlemskap i Det internasjonale energibyrået (IEA). H mener at Norge må delta mer aktivt i samarbeidet med IEA. SP gir klart uttrykk for at partiet går mot de prinsipper IEA bygger på. NNV har som kjent gått mot norsk medlemskap i IEA, fordi forbundet mener at dette vil føre til et økt og uønsket press på våre natur- og energiresurser.

Vassdragsvern

De partier som sterkest betoner vassdragsvern, er RV, SP, SV og V. RV krever at det utarbeides en samlet verneplan for våre vassdrag som sikrer de store, uberørte vassdragene varig vern, blant dem Alta/Kautokeinovassdraget. SV går inn for en samlet vurdering av ikke-utbygde vassdrag, og varig vern av blant annet Alta, deler av Saltfjellet, Gaularvassdraget, Rauma, Jotunheimen og Breheimen.

V mener «at den videre utbygging

av norsk vasskraft må skje etter en samlet plan» og «at vassdrag som bl.a. Jotunheimen/Breheimen, Gaularvassdraget, Rauma, Forra, Tovdal, Øvre Glåma og store deler av Saltfjellet, bør vernes mot utbygging».

I sin vassdragsplan har V satt opp en liste over vassdrag som kan bygges ut under bestemte forutsetninger dersom det skulle vise seg nødvendig. Til det er å si at V neppe vil unngå å komme i konflikt med verneinteresser for en del av de opplistede vassdragene.

SP sier at stortingsbehandling av særlig verneverdige vassdrag som blant annet Rauma, Gaular, Vefsna og deler av Saltfjellet/Svartisen må vente til en prioritetsplan er lagt fram.

Også Ap, H og NKP påpeker nødvendigheten av en samlet plan for våre vassdrag. Men jeg syntes det er noe som skurrer i H's program på dette punktet: «Registreringen av verneverdier for vassdrag som hittil ikke er vurdert må påskyndes. Ofte kan en forsvarlig avveining mellom vern og utbygging bare skje gjennom konsesjonsbehandling. For å spare olje er det etter Høyres mening en fordel at de prosjekter som i alle tilfeller skal bygges ut kommer i produksjon så raskt som mulig.»

For meg ser det ut som om H er innstilt på å unndra flere vassdrag fra en samlet vurdering. Hvordan skal man eller tolke det siterte utsagn?

Ap vil gjennomføre «en forsiktig videre vannkraftutbygging innenfor rammen av en samlet plan, med stor vekt på miljøhensyn». Det sies også i Ap's handlingsprogram at «i den samlede planen må de ulike bruker- og eierinteresser veies mot hverandre.» Ap mener at de minst verneverdige vassdragene må konsesjonsbehandles først og at særlig verneverdige vassdrag må gis varig vern.

Som de fleste kjenner til, gikk miljøvernminister Rolf Hansen ut i pressen i april og hevdet at på grunn av kraftsituasjonen i Norge i slutten av 1980-årene, måtte en rekke av våre mest kontroversielle vassdrag som Tovdals- og Gaularvassdraget, Rauma/Ulvåa, og vassdrag innen-

for Jotunheim og Breheimen konsepsjonsbehandles våren 1982. Underforstått er at flere av de nevnte vassdragene må utbygges. Mitt spørsmål er – har Rolf Hansen tråkket i salaten eller kaster Ap's handlingsprogram blår i øynene på velgerne? Velgerne har krav på et svar.

Oljesaker

Når det gjelder oljevirkksomheten, vil RV, SP, SV og V stabilisere oljeutvinningen på dagens nivå, dvs. 50 mill. tonn oljeekvivalenter årlig. Ap har ikke i sitt handlingsprogram fastsatt noe tak på oljeutvinningen, men har i sin oljemelding antydning et tak på 90 mill. tonn.

Verken DLF, H eller NKP fastsetter noe tak for oljeutvinningen. I denne forbindelse er det vanskelig å forstå hvordan H i realiteten vil kunne spare olje når partiet ikke setter noe tak på oljeutvinningen, men tvert imot mener at utvinningstempoet må fastsettes blant annet ut fra hensynet til behovene i verden for øvrig.

RV og SV går imot leteboring og utvinning av olje nord for 62° nord. V ønsker ikke oljeboring i nord og vil arbeide for å begrense den.

Transport

Som et eksempel på partienes vilje til utbygging av kollektivtrafikktilbudet, kan jeg kort fortelle at AP, DLF, KrF, RV, SP og V vil forlenge Nordlandsbanen – RV sågar til både Harstad og Tromsø. H går inn for at spørsmålet må avklares. NKP har ikke nevnt problemet i sitt program.

Partiene har generelt mange fagre ord om spørsmål i tilknytning til natur- og miljøvern. I hvilken grad de vil bli fulgt opp, kan man kanskje få best besvart ved å skue bakover og registrere hvordan eller om partiene har gått inn for natur- og miljøvern i praktisk politikk.

Jeg håper likevel at denne korte artikkelen med utdrag fra partienes handlingsprogrammer har gitt leserne en pekepinn på hva man kan vente av de enkelte partiene i neste stortingsperiode når det gjelder spørsmål knyttet til natur- og miljøvern. ❀

Utryddet i Norge 4 :

FROSKEBITT

Froskebitt (*Hydrocharis morsus-ranae*) er en vakker og lett gjenkjennelig plante som kan minne om en liten nøkkerose. Den danner skuddsystemer som flyter fritt omkring i vannet. Disse skuddene har utløpere som bærer rosetter av langstilkete, nyreforma, nesten runde blad som flyter på vannflata. Ved grunnen av bladrosetten sitter lange, ugreinete trevlerotter. Disse røttene henger ned i vannet, men de er vanligvis ikke festet i bunnslammet. Planten ernærer seg derfor av de stoffene som finnes oppløst i vannet (på samme måte som andemat).

Blomstene springer ut på høysommeren. De er langstilkete og sitter hevet over vannflata. De har tre store, drivhvite kronblad. Oftest er det egne hun- og hanplanter. Det er hanplantene som er tegnet. Hunplantene har noe mindre blomster. Frukten er dårlig utvikla, og vi rekker med at vegetativ formering er viktigst. Dette kan skje ved at biter av skuddet løsner og gir oppgav til nye planter.

Froskebitt hører til froskebittfamilien, en familie av utelukkende vannplanter, som i Norge bare teller én art til, vasspest (*Elodea canadensis*), en innført plante som til dels har skapt gjenvoksningsproblemer i vann rundt Oslo og på Hadeland.

På grunn av sitt spesielle næringsopptak, direkte fra vannet, er froskebitt henvist til å leve i vann hvor det forekommer mye oppløst plantenæring som nitrogen, fosfor, kalium og kalsium. Slike vann er relativt sjeldne i Norge. Dette kommer for en stor del av at berggrunnen hos oss ofte er fattig på oppløst plantenæ-

ring. Næringsrike (eller eutrofe) innsjøer finner vi mest på Østlandet, dels på steder med næringsrike bergarter eller løsavsetninger, og dels i tilknytning til jordbruksområder hvor det tilføres næring til vannene gjennom gjødsel. Vi finner også næringsrike innsjøer på Jæren og i Trøndelag.

I slike næringsrike vann finner vi et yrende plante- og dyreliv. Ei rekke av artene er vanligere sørover eller østover i Europa. Hos oss finner de sine nordlige eller vestlige utposter. Faktisk hører noen av våre aller sjeldneste planter med blandt dem som vokser i næringsrike vann: Brudelys, blanktjønnaks, hornblad, vasskjeks og hestekjørvel, for å nevne noen.

Froskebitt ble oppdaget for første gang i Norge i 1892 i Øymark i Marker kommune (Østfold). Der vokste den i store mengder, både med hun- og hanplanter, i Skinnarbutjern, Otteidkanalen og en dam ikke langt fra Otteid. Seinere ble et nytt voksested oppdaget i Vasstادتjern i Vestby (Akershus). Dessuten ble den plantet i noen dammer nær Oslo (i Koksatjernet nær Fornebu og i Frønsdammen) hvor den nå er forsvunnet.

Lokalitetene i Øymark ligger nær svenskegrensa ved en forlengelse som innsjøen Stora Le sender inn i Norge. Ikke langt fra denne forlengelsen, skilt ved en lav åsrygg, ligger Øymarksjø som har vannføring sørover gjennom Tistedalsvassdraget til Halden. Fra de omkringliggende svenske skogene ble det gjennom Stora Le og Øymarksjø flott mye tømmet ned til Saugbruksforenin-

gen i Halden. Det eneste vanskelige punktet for tømmertransporten var den omtalte åsryggen mellom Stora Le og Øymarksjø. For å overkomme denne hindringen ble det i 1825 til 1827 ved gården. Otteid nær den norske forlengelsen av Stora Le gravd en kanal fra Skinnarbutjern, som ligger mellom begge innsjøene, fram til Øymarksjø. Fra Otteid ble det svenske tømmeret nå trukket opp til Skinnarbutjern og lagt i kanalen. Her ble det ført fram til Øymarksjø, hvor kanalen endte i en dam, og sluppet ut i innsjøen.

Dette voksestedet ble undersøkt av Rolf Nordhagen i 1920. Han konstaterte at planten fremdeles var i god vekst i Otteidkanalen. Siden planten er ganske vanlig i Sverige, framkastet han hypotesen om at den hadde innvandret derfra til Norge på grunn av tømmertrafikken. Deler av planten kunne ha vært festet til svenske tømmerstokker og derved blitt ført til Otteidkanalen hvor den fant gode vekstvilkår i det stillestående, næringsrike vannet.

Nordhagen lurte på froskebittens videre skjebne i Øymark. Historien

er kort fortalt. Etterhvert holdt tømmertrafikken i Otteidkanalen opp. Derved begynte kanalen å gro igjen av sumpplanter på bekostning av froskebitten som er helt avhengig av åpent vann. I dag er kanalen helt tilgrodd, og froskebitten er fullstendig forsvunnet både derfra og i Skinnarbutjern. Siste herbariebelegg er fra 1963.

Froskebitt-lokaliteten ved Vestby er vanskeligere å forklare, men vi må anta at en tilfeldig spredning er årsaken til forekomsten. Her har planten aldri hatt gode vekstvilkår, og den er nå borte, uvisst hvorfor. Siste herbariebelegg er fra 1967.

Sjøl om mennesket ikke direkte kan klandres for å ha utryddet froskebitt fra Norge, viser tilfellet hvor viktig det er at eventuelle plantefredede områder underlegges skjøtsel og ikke overlates til seg sjøl. Dersom, for eksempel, lokaliteten i Øymark var blitt fredet, ville det ha vært til liten hjelp om vi ikke også samtidig hadde opprettholdt kanalen i sin daværende tilstand slik at den ikke grodde igjen.

Egentlig er situasjonen for froske-

bitt bedre enn for de tre tidligere omtalte utryddete plantene. Den er nemlig utbredt over store deler av Sverige, og det er slett ikke umulig at den derfra, som tidligere, på nytt kan dukke opp i Norge. Den kan flyte inn i landet fra tilgrensende svenske vassdrag, eller den kan komme inn festet på båter, kanoer og fiskeutstyr. Med den stadig økende trafikken over grensa er dette slett ikke usannsynlig!

Til slutt er det viktig å gjøre oppmerksom på at flere andre sjeldne vannplanter står i fare for å bli borte. Dels fordi vannene forurenses, dels fordi de gror igjen, og dels fordi enkelte ødelegges av byggevirkosomhet eller fylles igjen. Derfor er det viktig med en fullstendig verneplan over samtlige av våre næringsrike vann og vassdrag.

KILDE:

Nordhagen, R. 1921. *Hydrocharis Morsus ranae* L. og dens indvandring til Norge. *Nyt Mag. Naturv.*, 59: 37-43

TEKST OG
TEGNING
KLAUS
HØILAND



Utenfor stuedøra

En samtale mellom O.K. Nordmann og S. Taten om det som skjer og burde skje hos oss.

Foto Ole Daniel Enersen



O.K. Nordmann: Goddag og velkommen, Taten. Det var hyggelig at du endelig fikk tid til å slenge innom. Slå deg ned og lat som om du er hjemme. Jeg skjønner du har mye å henge fingrene i, du holder på å bygge på, har jeg hørt, og du stresser vel litt på jobben som de fleste andre.

S. Taten: Ja, jo – du vet. . .

O.K.N.: Nei! For å si som sant er så vet jeg alt for lite om veldig mye. Særlig vet jeg lite om deg og ditt. Det foregår stadig vekk en hel del rundt omkring som jeg ikke forstår. Nettopp derfor er jeg glad for at du kom – for det er jo du som *vet* noe, du som sitter midt oppi det til daglig, sentralt, som det heter.

S.T.: Nå synes jeg du virker litt påtatt beskjedent. Jeg har faktisk satset på at nettopp du vet ganske mye om det som angår deg. Dine meninger anser jeg å være av stor betydning.

O.K.N.: Jasså, sier du det nå!

Vakre ord, men det forekommer meg at de ikke helt dekker virkeligheten her hos oss. Ta nå for eksempel veien gjennom bygda. Nå skal den utbedres, legges ut med et par meter og gjøres rett som et spett. Vi som bor her har aldri spurt om noen slik vei! *Vi* har ikke bruk for den. Derimot har vi bruk for en *trygg* vei, og vi har bruk for hver kvadratmeter hageflekk ned mot denne veien. Nå går det fløyten alt sammen, og ingen har spurt oss om hva vi mener – i hvert fall ikke på en slik måte at vi har hatt rimelig anledning til å gi et skikkelig svar.

S.T.: Vel, jeg kan ikke benekte at slikt forekommer. Men i et slikt tilfelle ville det vært bedre å få utarbeidet en lokal plan for miljøutvikling

hvor befolkningen deltok i planarbeidet. For det er, som du sjøl antyder, dere som har lokalkunnskap og kjenner problemene. Jeg mener derfor at deres innsikt og meninger bør ha innflytelse på prioriteringer og valg av løsninger.

Det er dette jeg har valgt å kalle *samarådsplanlegging*. Slik planlegging må bli mer vanlig blant annet fordi den skaper bedre grunnlag for politiske beslutning. (1)

O.K.N.: På meg virker dette som søt musikk som kanskje vil komme på plate oppunder julaften i år 2000.

Sånn det fungerer nå, enten det gjelder ny vei eller bruk av skog og jord, virker orda dine nokså luftige. Jeg skal si deg hvordan det er: Midt i våronna stikker kona som snarest innom kjøpmann Flink etter fire liter melk og et stykke gauda. Men fordi ho tilfeldigvis også trengte en glidelås, oppdager ho på veggen mellom trådsnellene og godterihylla: et kart! Et kart som gir seg ut for å vise at nå skal det bli ny veg. Hvor lett tror du det er på denne tida å tromme sammen bønder, gardkjerninger og ukependlere for å studere kart og terreng og komme med et kontant svar som kan endre noe som helst på det bedrøvelige kartet? Phøyt!

S.T.: Jeg er nok tilbøyelig til å tro at du har fulgt litt for dårlig med. Den saken har sikkert vært omtalt i lokalpressen før den ble slått opp på veggen hos kjøpmannen. Imidlertid skal planleggingsmyndighetene fra et tidlig tidspunkt i planleggingsarbeidet drive en aktiv opplysningsvirksomhet. Berørte grupper skal gis anledning til å delta aktivt i planpro-

sessen. (2) Dessuten skal bygningsrådet gi rettleiding til alle interesserte i spørsmål om planlegging, grunnutnytting og utbygging. (3).

O.K.N.: Vel, vel. En får leve i håpet om at det kan bli slik en gang. Du snakker om å delta aktivt i planleggingsprosessen. . .

S.T.: Ja, det var det jeg kalte samrådsplanlegging.

O.K.N.: Nettopp. Hvordan vil det arte seg i andre sammenhenger? Jeg tenker på boligbygging i kommunen for eksempel. Alle vil vi jo at folk skal kunne bygge og bo her, men på langt nær alle er enig med kommunen i den feltutbygginga det legges opp til. Det siste er at de snakkes om å ta fotball-løkka til ungene og skauen ovafor. En utfløtta grunneier har visstnok noe koklimonke på gang med en entreprenør inne i byen. 250 mål natur som ligger rett utafor stuedøra til nokså mange av oss skal høvles ned i en fei – hva synes du om det? Kommunen synes visst det er fint fordi den slipper billig fra planlegginga og får flere skattebetalere uten å anstrenge seg for mye.

S.T.: Ærlig talt høres det ikke særlig bra. I et slikt tilfelle burde en åpnet muligheten for lokalbefolkningen til å medvirke i planleggingen. Har dere forresten fått godkjent kommunepan hos dere?

O.K.N.: Kommuneplan?

S.T.: Ja, det som tidligere het generalplan. . .

O.K.N.: Nei, noen slik plan er ikke blitt vedtatt. Jeg har forstått av lokalavisa at et eller annet konsultantfirma jobber med saken og at diverse utkast er blitt utarbeidet og sendt i retur i løpet av de siste ti åra.

S.T.: Nåvel. I denne sammenheng kan jeg si – generelt – at kommunen tidligst mulig under planbehandlingen skal opplyse om saker som en kan vente debatt om. Dessuten skal kommunen legge forholdene til rette for aktiv medvirkning fra dem som bor i området eller driver næringsvirksomhet der. (4)

O.K.N.: Men si meg, når du ønsker aktiv medvirkning fra befolkningen, så husker du vel på at befolkningen består av mange grupper, sjøl om vi er på et lite sted. Jeg tenker på barna, eldre og funksjonshemmede for eksempel. I tillegg kommer mange foreninger med aktverdige formålspårafer. Kommunen må virkelig ta skjea i ei anna hand dersom *hele* befolkningen *virkelig* skal ha muligheter til å delta i planlegging?

S.T.: Jo, jeg synes det virker innlysende. Mindre barn er for eksempel helt avhengig av at utendørs lekearealer ligger i umiddelbar tilknytning til boligen. En bør derfor anlegge mindre friluftsområder i tilknytning til bomiljøet og søke å binde disse sammen med større friluftsområder i nærmiljøet. (5). Det er også helt klart at bygninger skal være slik at funksjonshemmede skal kunne bruke dem. (6). Prinsippet er som nevnt, at de som berøres av en plan må få anledning til å påvirke planarbeidet fra begynnelsen til slutt. (7) Og jeg har aldri sagt at enkelte grupper av befolkningen skal

holdes utenfor, altså må barn, unge, funksjonshemmede og eldre trekkes inn i planarbeidet. Skal dette bli til realiteter, må kommunene ta sitt ansvar for informasjon og organisering alvorlig (8).

O.K.N.: Greit. Greit med prinsipper, mål og idealer – men kan du gi meg litt kjøtt på skjelettet? Hvordan gjennomføres i praksis det du kaller samrådsplanlegging?

S.T.: Kjøtt skal bli.

Kommunen har for eksempel sendt et opplegg for registrering og undersøkelse av omgivelsene til alle husholdninger i området. Dette har blitt fulgt opp med omfattende informasjon om formålet med undersøkelsen. Det har blitt arrangert flere åpne møter i lokalmiljøet. Lokale arbeidsgrupper har deretter arbeidet med registrering o.l. og kommet med forslag til tiltak og løsninger.

Materialet fra gruppene er så blitt lagt frem på møter med kommunens representanter.

Med utgangspunkt i dette grunnlagsarbeidet har så et handlingsprogram og/eller en plan blitt lagt frem til ny behandling i lokalmiljøet før det er blitt fremmet til videre politisk behandling og avgjørelse. (9).

O.K.N.: Dette høres ikke verst ut, men blir det ikke litt av en innvikla jobb dette her, som vil forsinke planarbeidet ut i det urimelige? Jeg skulle mene det ville ta uhyre lang

tid å få til en kommuneplan på denne måten.

S.T.: Jeg tror ikke det. Det gis eksempler på at et slikt planarbeid ikke har tatt mer enn 2 – 3 år i kommuner med 2 – 5000 innbyggere. (10).

På den annen side er det vel slik at det er flere grader av medvirkning i planleggingen. Størst grad av medvirkning er aktuelt ved f.eks. utarbeidelse av en *kommunedelplan*. Den er en samlet plan for ei grend eller en bydel. En slik plan kan omfatte boligbygging, fornyelse av bygninger, miljøforbedrende tiltak for ulike befolkningsgrupper, vern av natur og kulturminner osv. (11).

Kommunens oppgaver i denne sammenheng vil være å klargjøre de ytre rammer for planarbeidet og få organisert samrådsplanlegging. Kommunen vil også måtte stille fagkunnskap til rådighet. (12).

Vel og bra, men si meg – en slik planlegging hvor både grasrot og høytflyvende eksperter skal inn i bildet, – den må da bli kostbar? Og i våre dager hvor den ene kommunen etter den andre havner i vippeposisjon ytterst på falittens rand kan det vel bli uhyre vanskelig å få gjennomført alle de gode forsettene dine?

S.T.: Så, så, du setter vel ting på spissen nå!

En god planlegging burde vel være noe av det første for en kommune å tenke på hvis den ønsker å bedre økonomien. Kanskje er mangelfull

Her fant S. Taten stoff til sine svar

1
St. meld. 16 (1979–80) Bedre nærmiljøer avs. 4.2.2 s. 58 og 59

2.
§ 12 i forslag til lov om lokal og regional planlegging (Planleggingsloven) Ot.prp. nr. 22 (1980–81)

3.
§ 8 i forslag til planleggingslov.

4.
§§ 29.1 og 36.1 i forslag til planleggingslov.

5.
«Fysisk planlegging for kultur- og fritidsformål.» KUD 1979 s. 25 f.

Bygningslovens §§ 25, 26 og 69.

St. meld 16 (79–80) avs. 4.1.3 punkt 7.

6.
Endringer av byggeforskrifter gitt av KAD 1976, Kap 26 og 31.

St. meld. 16 (79–80) avs 3.1.2. punkt 7.

7.
St. meld 16 (79–80) avs. 4.1.2. punkt 8.

Forslag til planleggingslov § 12.

8.
St. meld 16 (79–80) avs. 3.1.2 punkt 1.

9.

St. meld 16 (79–80) avs. 4.2.2 punkt 6.

10.

St. meld 16 (79–80) avs. 94, 95

11.

St. meld 16 (79–80) avs 4.1.2. punkt 7, 8 og 9.

Forslag til planleggingslov § 27

12.

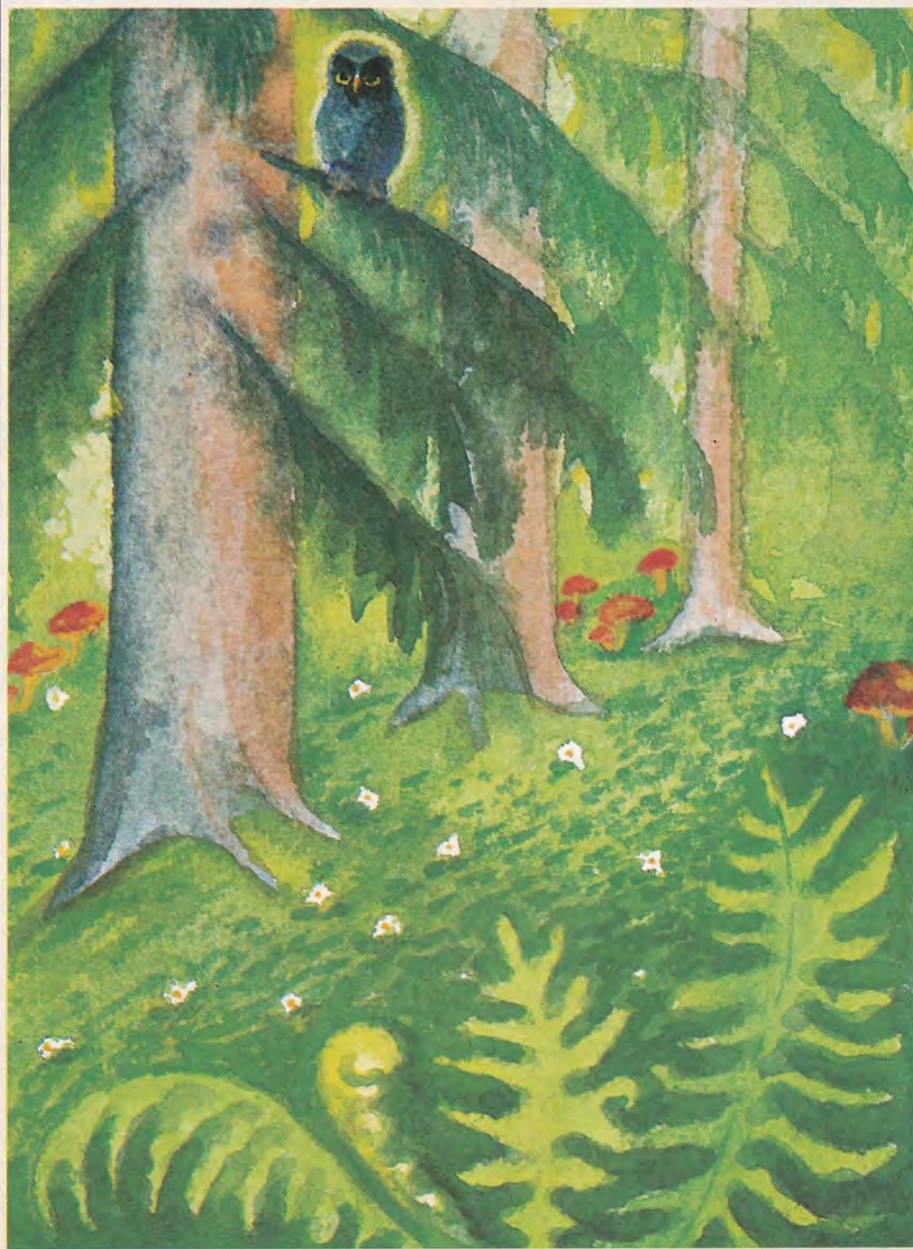
St. meld 16 (79–80) avs. 4.2.2. punkt 4

13.

St. meld. 16 (79–80) avs 4.5. 3.

14.

St. meld 16 (79–80) avs. 4.5.2.



Lite skogsbilde

*Under tunge, lune graner
ligger grønne mosetepper.
På små spinkle, sarte stilker
vokser hvite blomsterstjerner.
Ut av fløyelsmosens dekke,
vokser grønne, våte bregner.
Deres blader tegner speilbilder
i en ren og stille bekk.*

*Gjennom skogen, under trærne
flyver grå og hvite duer.
Fra en gren, tett inntil stammen,
stirrer ugleøyne på meg.
Blunker, stirrer helt urørlig
fra sin runde gråblå kropp.*

*Stille lister jeg meg bort,
snur meg sakte og ser silhuetten
lyse i dens lette gråblå dun.
Innover i skogen vandrer jeg
på myke tepper. Dypt inn i skogens
hjerter hvor røde nøtteskriker
leker.*

AKVARELL OG TEKST:
SISSEL GJERSUM

planlegging en av årsakene til noe av den kommunale fattigdom som eksisterer i dag. Jeg kan ikke skjønne at befolkningens bidrag til miljøforbedring skulle kunne forverre den økonomiske situasjon.

Jeg er imidlertid klar over at noen kommuner trenger et puff for å komme over kneika. Derfor har jeg ordnet med anledning til å få tilskott. Tilskott til planlegging av bedre nærmiljøer generelt, til anlegg av rekreasjonsarealer og planlegging

av naturvernområder, til kjøp og ominnredning av eldre bygg til f.eks. ungdomslokale eller grendehus osv. Slike tilskott kan søkes av kommunen eller velforeninger eller andre organisasjoner. (13). I tillegg kan jeg tilby en rekke låneordninger for nærmiljøtiltak. (14).

O.K.N.: Du verden, du begynner faktisk å virke litt overbevisende. Det er kanskje mulig å endre ting til det bedre? Men si meg, skal jeg nå vente i ro og mak på disse helt over-

veldende utspill fra din side, eller har du andre forslag?

S.T.: Tja. Vel. . .

O.K.N.: Nå har jeg hørt at det er startet et naturvernlag her i kommunen. Ville det være en bra tanke å melde seg inn der – sånn for å kunne påskynde denne samråingen din en smule, mener jeg?

S.T. Det er ikke umulig. Naturvernforbundet har all rett til å medvirke, og de medvirker da også – så prøv det!





VAREKATALOG 2

NORGES NATURVERNFORBUND 1981

«VANNPERLER»



Naturkalenderen 1982

MERKER:



Medlemsnålen

med forbundets emblem i grønt, foreligger i to utgaver – begge i format 9 x 9 mm.
I forgylt sølv kr. 20,-
I nysølv kr. 10,-



Klebemerke

som sitter på alt (nesten) i brunt og grønt på hvit bunn.
Diameter 10 cm og 5 cm
Sett av 4 stk. 2 små og 2 store
Pris kr. 15,-.



Medlemsmerke

med sikkerhetsnål for alle dem som ønsker et sikrere feste.
Nålen er i nysølv. NNVs emblem «treet». Størrelsen: 1,5 x 1,5 cm.
Pris kr. 20,-.

1.



2.

REFLEKS 1

«Unna meg» i advarende rødt på hvit bunn, 8,5 x 10,5 cm (stoff/sy-på-refleks) Sett á 5 stk. kr. 25,-.

REFLEKS 2

Rund. Forbundets ugle, brun på gul bunn. Diameter 6,5 cm. (stoff/sy-på-refleks).
Sett á 5 stk. kr. 25,-.



Klebemerke

«La naturen gå i arv». Sort oter på grønn bunn.
Små: 4 cm bredde (type brevmerker)
10 eks. kr. 10,-
Store: 10 cm brede.
5 eks.: kr. 25,-.



Medlemsmerke – nå også i stoff!

Nydelig brodert i to grønnfarger. Noe å ha på ryggsekken, vindjakka, anorakken m.m. Diameter: 7,5 cm.
Pris kr. 10,-.



Støtt «Aksjon Rovfugl» kjøp merker!

Klebemerke, 5 cm i diameter, sort ørn og rød skrift på hvit bunn. Sett á 5 stk. kr. 10,-
Stoffmerke, 8 cm i diameter, farger som klebemerker.
Pr. stk. kr. 10,-.

BØKER:

Dei siste vassdraga – samprod. Aksjon Bygde-Noreg og Norges Naturvernforbund.

Boka tar for seg de viktigste vassdragene og de utbyggingsprosjektene som truer disse. 95 sider. Gjennomillustrert. Pris kr. 25,-.

Naturvernets århundre – Ulf Hafsten

Hvorfor ble det nødvendig med naturvernet? Hafstens bok viser kort og greit hvorfor og hvordan og hvilke organisasjoner og institusjoner som adopterte naturverntanken i vårt århundre. 78 sider.

Pris kr. 14,-.

Naturvernets historie i Norge – Bredo Berntsen, Grøndahl og Søns Forlag/Norges Naturvernforbund

En bok som går i dybden om naturvernets historie i Norge. Fra den spede begynnelsen i slutten av forrige århundre til dagens økopolitiske debatt. 212 sider, gjennomillustrert.

Pris kr. 65,-.

Litteratur om natur I og II – Bredo Berntsen

Skal du vite kilden til kildene? NNV's annoterte bibliografier over naturvernlitteratur gir deg svarene.

Pris kr. 5,- og kr. 15,-.

NATURVERN- FORBUNDETS Motmeldinger:

Energimeldingen

Naturvernforbundets syn på Regjeringens energimelding, Stortingsmelding nr. 54, 1979–80. 48 sider A-4.

Pris kr. 20,-.

Alta-motmeldingen

Naturvernforbundets syn på Stortingsmelding nr. 61/1979–80. «Om regjeringens arbeid med gjennomføringen av Stortingets vedtak om utbyggingen av Altavassdraget». Pris kr. 20,-.

Olje eller Fisk? – Helge Solheim – Universitetsforlaget

Hva skal vi velge, spør Helge Solheim – olje eller fisk? Eller er det et valg. Kan vi få både i pose og sekk? 104 sider.

Pris kr. 24,-.

Energi, miljø og samfunn – Norges Naturvernforbund/Aschehoug Forlag

Naturvernforbundets energipolitiske dokument. Sentrale spørsmål i energidebatten blir belyst: vannkraft, olje og varmekraft, atomkraft, jordas varmebalanse og klima, energiøkonomisering, alternative energikilder og mye mer. Fyldig litteraturliste. 198 sider. Oppdatert til 1979.

Pris kr. 68,-.

DEN FØRSTE NATURBOKA



Den første naturboka

et enkelt hefte om økologi og naturvern.

Pris kr. 15,-.

Økologi

Perarvid
Skoog
Økologi er
ingen enkel
vitenskap,
men den er
grunnlaget
for natur-
vernets
arbeid.

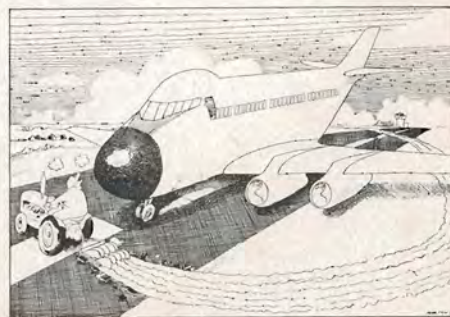
kr. 15,-.

PERARVID SKOOG
ØKOLOGI
NORGES NATURVERNFORBUND



Kort og godt

er Morten M. Kristiansens stil. I Naturvernforbundets prospektkortserie uttrykker han seg på ni kort om forskjellige miljøproblemer. Sett å 9 eks. vanlig prospektkortstørrelse, sort/hvit kr. 10,-.



«Ringene slutes»



fermansen J Ragnar Frislid



I fjellet og langt mot nord er rødsildren vårplante ved grumsete flomelver i juni, mens myrkonglens frodige miniatyrjungel skjuler vannflaten i lavlandssumpen.

JUNI

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
22		1	2	3	4	5	6
23	7	8	9	10	11	12	13
24	14	15	16	17	18	19	20
25	21	22	23	24	25	26	27
26	28	29	30				

NORGES NATURVERNFORBUND

lengste dag, sommersolhverv, er 21. juni, og Verdens Miljøvern dag 5. juni ★ Løvsprett i fjellbjørkeskogen ★ Gran og furu blomstrer, og gult pollen flyter på vannet.

NATURKALENDEREN 1982

er kommet. Har du venner og kjente i utlandet som du ønsker å sende en riktig norsk hilsen til, vil vi anbefale Naturkalenderen for 1982. Den er endret fra tidligere års kalendre med to fotos på hvert kalenderblad, med tekst som beskriver art og miljø foruten at kalenderen forteller noe om hva som skjer i norsk natur fra måned til måned. Og for alle som har savnet månefasene: også de er på plass i 1982-kalenderen. Som vanlig er kalenderen pakket i solid kartong.

OG ALT DETTE FOR kr. 44, — pr. kalender.



POSTKORT

med de populære «fuglefrimerkene» som motiver. Tegnet av Viggo Ree og Jon Fjeldså. 9 forskjellige kort for kr. 20,-.

VINTERFUGLER

er i Norge hele året. Vår plakater, tegnet av Staffan Ulström, setter navn på 27 arter, og forteller litt om foring. Format 44 x 62. Pris kr. 25,-.





INDIANERBREVET

er høvding Seathls brev til den amerikanske presidenten. Vakkert korrespondansekort med akvarell av Sissel Gjer-sum. Sett à 5 kort m/konv.
Format A-5. kr. 35,-.

RÅDYRKALVEN

og de andre naturmotivene (svalstjert, perleugle og fjellbakkestjerne) får du i stort (60 x 90 cm) format og i fire farger på våre populære fotoplagater. Pris kr. 30,-.



NÅ ER DET BÆRTID

og folk med sans for ville bærs lag fyller bøtter og spann. Men ikke sjelden går vi forbi en rekke ukjente, men spiselige bærsorter som også er gode og fulle av vitaminer. Få kan som tegneren *Hedwig Wright Østern* trylle fram bærenes farge, form og egenart. Hele 15 arter presenteres i hennes strek på Naturvernforbundets nye bærplakat «Spiselige ville bær», med tekst av botanikeren *Eva Mæhre Lauritzen* som forteller om de enkelte arter, og på hvilken måte de kan nyttes i husholdningen.

Format 44 x 62 cm, fire farger. Pris kr. 35,-.

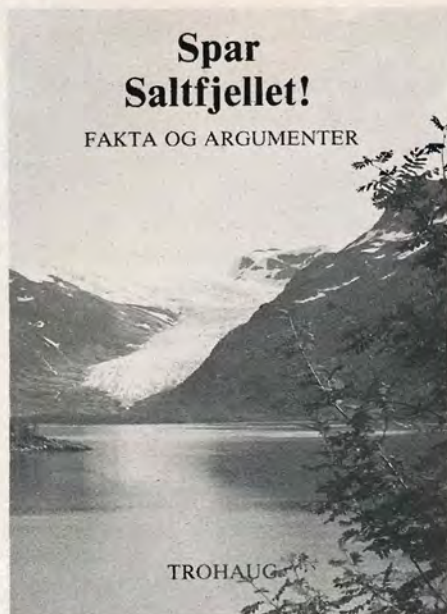
Spiselige ville bær



VARER FRA KRETSFORENINGENE



Årbok fra 1979 og 1980 om natur og naturvern i Vestfold. Produsert av Vestfold Naturvern. Pris pr. årbok kr. 25, —.



Fem store vassdragssystemer er truet av utbygging i Saltfjellområdet. Nordland Naturvern forteller deg om planene og vassdraget. Pris kr. 45, —.



Natur og Ungdom presenterer her ungdommens syn på dagens energipolitikk, og hva som må gjøres for å få den bedre. Heftet passer bra som klassesett i den videregående skole. Pris pr. stk. kr. 10, —. Klassesett á 30 eks. kr. 225, —.

Rauma/Ulvåa på vektskåla kraftutbygging eller vern



Kampskrift for vern av Rauma-Ulvåavassdraget. Produsert av Møre og Romsdal Naturvern i samarbeid med Fellesutvalget for bevaring av Rauma/Ulvåa. Pris kr. 45, —.

Hvert fylke har sine naturperler. Rogaland Naturvern er først ute med sine, presentert i et praktverk produsert i samarbeid med Dreyer Bok. Pris kr. 95, —.



Bestillingsliste for varer fra kretsforeningene:
Til Norges Naturvernforbund
Postboks 8268 – Hammersborg – Oslo 1
Betalingsbetingelser som for NNVs varer.
Jeg/vi bestiller med dette:

Navn

Adresse:

.. eks. Perler i Rogalandsnaturen á kr. 95, —	til s. kr.
.. eks. Natur i Vestfold 1979 á kr. 25, —	til s. kr.
.. eks. Natur i Vestfold 1980 á kr. 25, —	til s. kr.
.. eks. En ny energiplan á kr. 10, —	tils. kr.
.. eks. En ny energiplan, klassesett á 30 eks. á kr. 225	tils. kr.
.. eks. Rauma/Ulvåa á kr. 45, —	tils. kr.
.. eks. Spar Saltfjellet á kr. 45, —	tils. kr.
.. eks. Plakat Oslo-marka á kr. 40, —	tils. kr.
+ porto- og ekspedisjonsgebyr kr.	tils. kr.
Totalt:	kr.

JEG/VI BESTILLER MED DETTE:

NB! I tillegg til de oppgitte priser kommer porto- og ekspedisjonsgebyr etter følgende satser:

- Samlet kjøp for inntil kr. 20,-, gebyr kr. 4,-
- Samlet kjøp for inntil kr. 50,-, gebyr kr. 6,-
- Samlet kjøp for over kr. 50,-, gebyr kr. 10,-

Navn: (i BLOKKBOKSTAV)

Adresse:

Poststed:

NB! Husk å angi betalingsmåte ved bestilling. De som ikke gjør det vil få bestilte varer tilsendt pr. postoppkrav.

- ☐ Det samlede beløp i kr. (inklusive eksp.gebyr) sendes vedlagt i sjekk/sendes samtidig pr. bankgiro/postgiro/postanvisning.
(Stryk det som ikke passer!)

OBS! Varer som betales oss pr. bank- postgiro/postanvisning eller pr. sjekk blir ikke sendt fra NNV før beløpet er mottatt.

- ☐ Jeg/vi ønsker å betale mot oppkrav, og må da betale oppkravsgebyr og porto i tillegg.

Ved enhver innbetaling, vennligst skriv hva betalingen gjelder! Og husk – rask og riktig ekspedering er avhengig av at bestilleren har tydelig navn og adresse.

KALENDER/PLAKATER

100	 eks.	«Naturkalenderen 1982» å kr. 44,-	tils. kr.
	 eks.	«Naturkalenderen 1981» å kr. 20,-	tils. kr.
101	 eks.	Plakat «Fjellbakkestjerne» å kr. 30,-	tils. kr.
102	 eks.	Plakat «Svalestjert» å kr. 30,-	tils. kr.
103	 eks.	Plakat «Perleugle» å kr. 30,-	tils. kr.
104	 eks.	Plakat «Rådyrkalv» å kr. 30,-	tils. kr.
105	 eks.	Plakat «Gaupe» (E. Struksnes)	tils. kr.
		å kr. 50,-	
106	 eks.	Plakat «Olje eller fisk?» (Rune	tils. kr.
		Anderson) å kr. 15,-	
107	 eks.	Plakat «Vassdragsvern» (Morten	tils. kr.
		M. Kristiansen) å kr. 30,-	
108	 eks.	Plakat «Darugiella –	tils. kr.
		Maktas språk» å kr. 30,-	
109	 eks.	Plakat «Vinterfugler»	tils. kr.
		Staffan Ullström å kr. 25,-	
110	 eks.	Plakat «Spiselige ville bær» (Hedvig	tils. kr.
		Wright Østern) å kr. 35,-	

308	 sett	å 5 stk. klebemerker store	tils. kr.
		«La naturen gå i arv» å kr. 25,-	
309	 sett	å 10 stk. brevmerker	tils. kr.
		«La naturen gå i arv» å kr. 10,-	
310	 sett	å 9 stk. brevmerker «Ekorn»	tils. kr.
		(Staffan Ullström) å kr. 9,-	

KUNST

400	 eks.	Tresnitt bjørn (E. Struksnes)	tils. kr.
		å kr. 35,-	
401	 eks.	Tresnitt ulv (E. Struksnes) å kr. 35,-	tils. kr.
402	 eks.	Tresnitt gaupe (E. Struksnes)	tils. kr.
		å kr. 35,-	
403	 eks.	Tresnitt jerv (E. Struksnes) å kr. 35,-	tils. kr.
404	 eks.	Tresnitt oter (E. Struksnes) å kr. 35,-	tils. kr.
	 sett	Sett å 5 stk. tresnitt (bjørn, ulv, gaupe,	tils. kr.
		jerv, oter) å kr. 150,-	
405	 eks.	Litografi «Brushaneleik» (Vivian	tils. kr.
		Zahl Olsen) å kr. 300,-	

PROSPEKTKORT

200	 sett	Prospektkortserie «Kort og godt»	tils. kr.
		(Morten M. Kristiansen) å kr. 10,-,	
		sett å 9 stk.	
201	 sett	Prospektkortserie «Nasjonalparker»	tils. kr.
		å kr. 12,-, sett å 9 stk.	
202	 sett	Vinterkort (Norske Naturfotografer)	tils. kr.
		å kr. 38,- sett å 9 stk. doble	
203	 sett	«Indianerbrevet» å kr. 35,-	tils. kr.
		sett å 5 stk.	
204	 sett	Vinterkort – enkle 9 kort å kr. 20,-	tils. kr.
205	 sett	«Fuglefrimerker» (Ree/Fjeldså)	tils. kr.
		sett å 9 eks. enkle å kr. 20,-	

MERKER

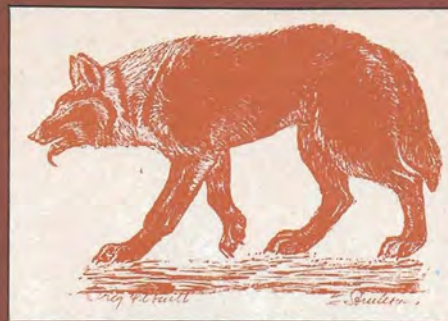
300	 eks.	Stoffmerke «Norges Naturvern-	tils. kr.
		forbund å kr. 10,-	
301	 sett	Sett å 4 stk. klebemerker Norges	tils. kr.
		Naturvernforbund» å kr. 15,-	
302	 eks.	Medlemsnål i sølv å kr. 10,-	tils. kr.
	 eks.	Medlemsnål i sølv (m/sikkerhetsnål)	tils. kr.
		1 1/2 x 1 1/2 cm å kr. 20,-	
303	 eks.	Medlemsnål i gull å kr. 20,-	tils. kr.
304	 sett	Sett å 5 stk. sy-på-refleks «Unna meg»	tils. kr.
		å kr. 25,-	
305	 sett	Sett å 5 stk. sy-på-refleks «rund»	tils. kr.
		å kr. 25,-	
306	 eks.	Stoffmerke «Aksjon Rovfugl»	tils. kr.
		å kr. 10,-	
307	 sett	Sett å 5 stk. klebemerker «Aksjon	tils. kr.
		Rovfugl» å kr. 10,-	

LITTERATUR

500	 eks.	U. Hafsten «Naturvernets århundre»	tils. kr.
		å kr. 14,-	
501	 eks.	Bredo Berntsen «Litteratur om natur»	tils. kr.
		å kr. 5,-	
502	 eks.	Bredo Berntsen «Litteratur om natur	tils. kr.
		supplement» å kr. 15,-	
503	 eks.	A.-I. Jansen «Hvem gjør hva i natur-	tils. kr.
		og miljøvernet» å kr. 20,-	
504	 eks.	M. Segnestam «Den første	tils. kr.
		naturboka» å kr. 15,-	
505	 eks.	Perarvid Skog «Økologi» å kr. 15,-	tils. kr.
506	 eks.	NNV's Energimotmelding å kr. 20,-	tils. kr.
508	 eks.	Bredo Berntsen «Naturvernets	tils. kr.
		historie i Norge» å kr. 65,-	
509	 eks.	H. Solheim «Olje eller fisk?»	tils. kr.
		å kr. 24,-	
510	 eks.	Bryne/Garnåsjordet/Hofseth/Parr.	tils. kr.
		«Energi, miljø og samfunn»	
		å kr. 68,-	
511	 eks.	Alta-motmeldingen å kr. 20,-	tils. kr.
512	 eks.	«Dei siste vassdraga» å kr. 25,-	tils. kr.

+ porto og ekspedisjonsgebyr kr.

TOTALT kr.



De fem store

– nå i tresnitt av Eivind Struksnes.
Velg mellom bjørn, ulv, jerv,
gaupe og oter – eller kjøp alle.



Farge rustbrun på hvitt japanpapir. Format ca. 20 x 25 cm. Pris pr.
stk. kr. 35,-.
Pris for hele serien, 5 stk. – kr. 150,-.



PLAKAT VASSDRAGSVERN

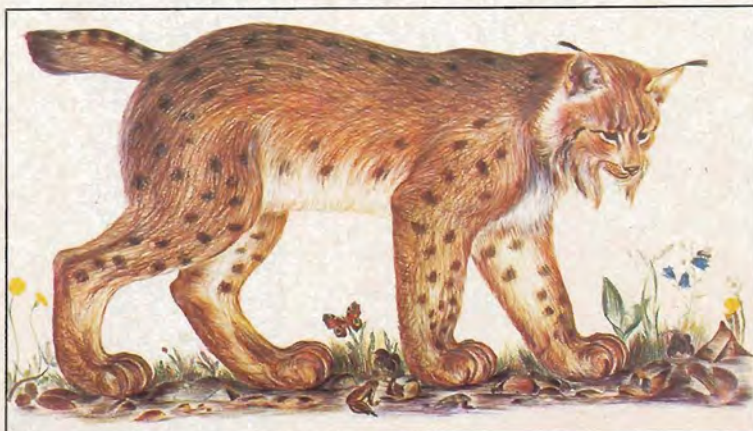
i Morten Kristiansens elleville strek. Detaljert og
tankevekkende. Format: 60 x 90 cm.
Pris kr. 30,-.

PLAKAT OSLOMARKA

er produsert av Østlandske Naturvernforening og tegnet
av Morten Kristiansen. Format: 60 x 90 cm.
Pris kr. 40,-.

PLAKAT GAUPE

tegnet av Eivind Struksnes. Stort format. Blikkfang i
klasserom og nakne korridorer. Format: 1,22 x 83 cm.
Pris kr. 50,-.



Oljevernberedskapen og sjøfuglene

AV
SVEIN MYRBERGET



Oljedrept havhest, lomvi og alkekonge. Foto Rolf Sorensen.

Sist vinter har vi flere ganger opplevd at oljesøl har drept store antall sjøfugl. Dette gjaldt bl.a. på Helgeland hvor kanskje 20 000 sjøfugl omkom etter at et gresk skip var forlist utenfor kysten. Enda flere fugler gikk med under oljekatastrofen i Skagerak litt tidligere på vinteren.

Da oljesøl i havet utgjør en trussel for våre sjøfugl, må det tas hensyn til hva som kan tjene disse når man legger opp landets oljevernredskap. Jeg skal her meget kort komme med en del momenter som jeg finner viktige i denne forbindelse. Det er ikke plass til å begrunne de fleste av disse, og mange argumenter vil det være uenighet om.

Truer oljesøl sjøfuglene?

Ved et møte ved Oslo i mars 1981 mellom eksperter fra ulike nord-europeiske land ble det slått fast at på sikt synes oljen å være den faktor som utgjør den største trussel for flere av sjøfuglene i området som helhet. Mest truet er alkefugl og dykkender.

Det er ikke kjent hvor mange sjøfugl oljen dreper årlig, men antallet er økende. Flest sjøfugl dør imidlertid ikke som følge av de såkalte «katastrofer», men av de utallige små utslipp fra båter og fra land.

Det er ikke kjent at oljesøl varig har redusert det totale antall individer av noen art. Enkelte populasjo-

ner kan dog være varig redusert. Dette gjelder bestander som ligger i utkanten av artens sentrale utbredelsesområde (eks. alkefugler i den engelske kanal). Enkelte lokale bestander er også kortvarig redusert på grunn av lokale oljesøl, men har gjerne tatt seg opp igjen etter få år. Største trussel for lokale bestander er oljesøl nær hekkeområder, og særlig da hvis det dreier seg om større kolonier som fuglefjell.

Vurderinger av varig negativ innvirkning av oljesøl på antallet av sjøfugl kan ikke gjøres isolert fra andre dødsårsaker påført fuglene av mennesket. De fleste sjøfugl som kan trues av olje, blir sent kjønnsmodne

og har lav reproduksjon. Som eksempel legger lunden gjerne sitt første egg 4–6 år gammel, og produserer årlig bare ett egg. Størst risiko utgjør derfor faktorer som truer kjønnsmodne sjøfugl. En faktor som årlig dreper store antall sjøfugl av alle aldre langs vår kyst, er fiskereds-kaper av ulike slag. Totalt dør sikkert flere sjøfugl årlig i fiskegarn enn av oljesøl. Disse to faktorer virker imidlertid ikke på samme måte som naturlige dødsårsaker som kan vikariere for hverandre. Virkningene av olje og fiskegarn må nemlig for en stor del adderes. Det samme gjelder også for jakten, som i de fleste tilfelle spiller en mindre rolle.

Langs vår kyst, i hvert fall opp til Lofoten, har vi på 1970-tallet hatt nærmest total svikt i produksjonen av sjøfugl i fuglefjell på grunn av næringssvikt. Denne skyldes trolig sammenbruddet i den atlantiskandiske bestand av sild. Da den dårlige reproduksjon nå har gått over svært mange år, er virkningene begynt å bli målbare også på hekkebestandene, til tross for den sene alder ved kjønnsmodning. Det vil ta en årrekke før antall hekkende fugler igjen kan ta seg opp, selv om reproduksjonen igjen skulle bli normal.

Selv om det er vanskelig å ha noen fullgod formening om hvilken innvirkning oljesøl har på våre sjøfuglbestander, kan man likevel slå fast at oljen sammen med andre faktorer utgjør en trussel for enkelte av våre sjøfuglbestander, en trussel som etter alt å dømme er økende.

Det er meget vanskelig å si om de alkefugler som døde i Skagerak vinteren 1980/81 får påvisbare negative følger for hekkebestandene, da fuglene hører til bestander fra hele Nordsjø-området. På Helgeland er det størst grunn til å være redd for lokale bestander av de sjøfugl som vandrer lite. Det vil si at ærfuglen, kanskje også teisten, er mest i faresonen. Det vil bli igangsatt registreringen over fuglelivet på Midt-Helgeland til flere årstider, men en vanske er at vi ikke har sikre oppgaver over hva som var der før oljesølet.

Oljevernberedskapen

De fleste oljesøl som rammer større

antall sjøfugl, finner sted om vinteren, gjerne under ugunstige værforhold. Det synes helt klart at vår oljevernberedskap som regel ikke makter å redusere slike oljeutslipp vesentlig for de skader sjøfuglene. Oljevernberedskapen vil heller ikke kunne minske effekten av de utallige små utslipp vesentlig. Her må en heller bygge på opplysning, slik at antall utslipp frivillig reduseres.

Det er ikke mengden av olje som bestemmer hvor mange sjøfugl som stryker med i hvert tilfelle, men hvor mye sjøfugl det finnes der hvor oljen er. Relativt små utslipp har drept tusener av sjøfugl.

Dette fører til at etter at oljen er kommet på havet er det vesentlig å ha oversikt over både hvor en har

viten. Kartverket er imidlertid ikke alltid fullgodt, og i mange tilfelle må en ut med fly eller helikopter umiddelbart etter at olje er kommet ut, for å finne ut hvordan situasjonen er for sjøfuglene.

Ofte er funn av oljedrepte sjøfugl den første indikasjon på oljesøl. I mange tilfelle er det også bare tilgriset sjøfugl en gjør noe konkret med under et oljeutslipp.

Teoretisk sett kan sjøfugl skremmes eller lokkes bort fra oljesøl, men brukbare metoder finnes ikke. Det foregår imidlertid en del utredning over problemene, og disse kan kanskje resultere i det minste i at praktiske forsøk blir foretatt.

Hvis sjøfugl-konsentrasjoner blir truet av olje, bør bruk av disperge-



Sjøfugljakten alene har ingen store negative virkninger – men i dag kommer den i tillegg til andre og alvorlige trusler mot sjøfuglbestanden. Foto Arild O. Gautestad.

sjøfuglene og oljen til enhver tid, og denne kunnskap må løpende koordineres.

Viltforskningen ved Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk (DVF) holder på å bygge opp et kartverk over hvor en har større mengder av sjøfugl til enhver årstid langs vår kyst. Offentlig kart vil delvis bli produsert, men kartverket vil generelt sett operere over EDB, slik at det hele tiden er a jour når det gjelder vår

ringsmidler som oppløser oljen, umiddelbart vurderes. Disse er ikke virksomme på alle oljetyper, og mister sin virkning snart etter at oljesølet har skjedd. I Norge er man stort sett svært restriktiv når det gjelder bruk av slike kjemiske midler, i motsetning til hva man f.eks. er i Storbritannia. Det tas hos oss naturlig nok store hensyn til fiskeegg og yngel. Men det må presiseres at i enkelte situasjoner er dispergerings-

midler kanskje eneste brukbare metode til å spare livet til sjøfugl.

Alle de nevnte forhold medfører at det er viktig at viltinteressene kommer inn umiddelbart etter at et oljesøl er påvist. DVF har fremmet et forslag om at viltmyndighetene skal være representert bl.a. i de lokale oljevernråd for å sikre best mulig koordinering. Når dette skrives, er forslaget under behandling, slik at endelig vedtak ikke er fattet.

Da det for sjøfuglene er viktig å handle så raskt som mulig etter at oljesøl har foregått, er det også viktig at alle som finner oljedrept sjøfugl vet hvordan de skal forholde seg, og hvor de skal melde fra. Her kan mye vinnes ved økt opplysning.

Kan man redde oljeskadd sjøfugl?

Hvis et større eller mindre antall sjøfugl blitt tilsølt med olje, kan man enten avlive fuglene eller prøve å rense dem. I vurderingen av hvilke metoder som skal tas i bruk, må følgende forhold tas i betraktning: hensynet til bestanden, til dyrevernforsikring, til menneskelige følelser og til økonomi. Det er viltstelladministrasjon (DVF) som er ansvarlig for hva som skal gjøres når det gjelder sjøfuglene.

Avliving: DVF har lagt seg på den linje at oljeskadd sjøfugl bør avlives, og i praksis er det viltneimnd i samråd med viltkonsulenten som står for arbeidet. DVF har lovhjemler for å foreta avlivning av humane grunner uten hensyn til grunneierrettigheter. De avlivete og oljedøde fugl er DVF's eiendom. Viltforskningen arbeider for tiden med å komme fram til retningslinjer for hvordan de døde fuglene, som er et meget vesentlig vitenskapelig materiale, skal behandles.

Som motargument for avlivning benyttes ofte at en risikerer å avlive enkelte fugler som var så lite skadd at de ellers ville ha overlevd. Det kan hevdes at det ikke er mer humant å skyte en fugl enn å la den dø selv om kort tid. Avlivningen koster samfunnet penger, kanskje 50–100 kr. for hver avlivet fugl. Enkelte grunneiere reagerer også over at andre kommer

og skyter fugl på deres eiendom uten at de er forespurt.

Problemet for eller mot avliving synes først og fremst å være et etisk problem som ikke har noen almen løsning. En del av motviljen mot avliving kan dempes ved bedre styring slik at uheldige episoder unngås – og her har man samlet verdifull erfaring vinteren 1980/81. Mye kan også vinnes ved opplysning og bedret kontakt med lokale myndigheter og privatpersoner.

Rensing: Tilgriset sjøfugl kan i mange tilfelle renses. Det er mulig å vaske bort mange slags oljetyper, men ikke alle. Denne vask kan gjennomføres så bra at fuglenes fjærdrakt blir vannnett, slik at fuglene kan settes ut igjen få dager etter vask. Noen arter er lettere å rengjøre enn andre. Mest motstandsdyktige er store fugler som svaner. Man benytter seg av skånsomme vaskemidler og store mengder varmt vann.

En slik vask er imidlertid arbeidskrevende og kostbar, og bør helst foregå på faste eller mobile anlegg med rutinert personell. Engelske erfaringer viser at 6–8 personer daglig kan vaske 20–30 fugler. Fugl kan holdes i fangenskap for en tid før vask foretas, og oppsamling av et større antall fugler er således mulig. Det er viktig at fuglene som ofte er svært avkreftet, blir undersøkt og behandlet av veterinær.

Bare unntaksvis kan vask av oljeskadd sjøfugl sies å være et bestandsbevarende tiltak. For det første kan som regel bare en del av de skadde fuglene innfanges, og bare en del av disse igjen kan gjøres helt rene. Selv om fjærdrakten er ren, kan fuglene lide av indre skader, da olje som tas inn f.eks. ved at fuglene pusser fjærdrakten, har mange giftvirkninger. Vi vet altså ikke i hvilken grad utsatte, rensete fugler vil overleve. Dessuten stammer ofte fuglene som rammes under et oljesøl, fra flere kolonier, slik at antall reddete fugler fra hver koloni blir lite.

Hvis vask av sjøfugl skal kunne ha positiv effekt på bestander, gjelder dette i de fleste tilfelle lokale forhold, som skader på hekkeplasser. Også når det gjelder enkelte truede bestander kunne man tenke seg å ta

i bruk rensing av sjøfugl i spesielle situasjoner.

DVF har lagt seg på den linje at vask av sjøfugl under våre forhold ikke er et akseptabelt virkemiddel. Blant argumenter mot vask kan nevnes: Tiltaket har ingen (eller unntaksvis meget liten) bestandsbevarende effekt. De påkjenninger vaskede fugler utsettes for er ikke mer humane enn å avlive dem (mange mener tvert om). Det koster samfunnet å opprette en tilstrekkelig god beredskap, likeså vil prisen pr. vasket sjøfugl blir relativt høy selv om man i en viss grad kan benytte seg av frivillige mannskaper.

I bl.a. England er det opprettet permanente vaskestasjoner for sjøfugl. Disse eies og drives av ulike dyrevernsorganisasjoner. Etter min mening tjener de først og fremst til å avhjelpe et menneskelig problem. Når folk finner en oljeskadd sjøfugl, synes de synd på den og vil gjerne hjelpe den. Det er derfor en lettelse for dem at de kan levere fuglen til en stasjon.

Også problemet med vask av fugl eller ikke, er altså for en stor del et etisk problem. En ting er i hvert fall sikkert: det er ikke som det skal være at ukyndige personer tar oljeskadd sjøfugl inn på badet og etter beste evne prøver å vaske dem. Dette fyller neppe dyrevernets krav til human behandling av dyr.

Konklusjoner

Oljesøl er en økende trussel for flere av våre sjøfugl. Det er likevel lite en kan gjøre for å minske skadene bortsett fra på alle å vis redusere mulighetene for oljesøl overhodet. Er oljen først kommet i havet, må viltinteressene snarest tas hensyn til. I visse tilfelle bør da dispergeringsmidler benyttes umiddelbart. Sjøfuglkartverket må få økonomi til snarest å bli fungeringsdyktig. Informasjonen om oljeberedskap må bedres slik at meldinger om oljeskadd sjøfugl snarest kommer til rette myndighet, og slik at folk flest skjønner hvorfor bestemte tiltak settes i verk. Det er lite en kan eller bør gjøre for å redde sjøfugl som er tilgriset – det er i hvert fall neppe noe offentlig ansvar å bygge renseanlegg. ❧



Naturvern i andre land

Mer tigervern

To tigerarter har nå fått sterkere vern i Indonesia, og tigerreservater på Sumatra og Java er utvidet. I følge en rapport fra miljøvernministeren er 7 sumatratigre drept i løpet av kort tid. Denne arten er ansett for å være sterkt truet. De innfødte på sin side hevder at 13 mennesker er blitt angrepet av tigre i løpet av det siste året. Bare to av dem har overlevd. Årsaken til at enkelte tigre opptrer som menneskeetere er, ifølge den indonesiske miljøvernministeren, at tigreren har fått sine leveområder sterkt innskrenket på grunn av menneskelig virksomhet, og det er derfor blitt mangel på passende bytte.

Man regner med at det i dag er en bestand på omkring 600 sumatratigre, mens javatigreren er enda mer fåtallig. Til tross for tigreren er fredet i Indonesia, organiseres det ulovlige jaktsafarier.

Millioner å tjene på løver

Et par vitenskapsmenn har funnet ut at en hannløve i Amboseli naturreseervat i Kenya gir en årlig avkastning på 2,5 millioner kroner. Denne vurderingen er basert på at løvene er den store turistattraksjonen, og at turisttrafikken er en av de viktigste næringene i landet. Norman Myers, som skriver om undersøkelsen i New Scientist, peker også på ringvirkninger av løvenes eksistens: En hannløve med skikkelig manke får fargefilmen til å renne gjennom turistenes kameraer, til glede for Eastman Kodak Company. Kenyas fredningspolitikk innebærer altså en effektiv subsidiering av det amerikanske konsernet.

Løvene i Amboseli må etter all sannsynlighet kunne karakteriseres som verdens mest verdifulle dyr. Om man setter Amboseliløvenens gjen-

nomsnittsalder til 15 år, vil den i løpet av sitt liv ha gitt en avkastning på mer enn 35 millioner. Og det er mer enn selv den mest vellykte veddeløpshesten kan makte. Om man gjør en nærliggende sammenligning med husdyr, viser det seg at for å oppveie verdien av en eneste løve trengs det 30 000 av masaienes storfe, som beiter i området.

Stekt flue i Kina

Som andre steder i verden driver man også i Kina forsøk med bekjempelse av skadeinsekter uten bruk av gift. Blant annet er en elektrisk insektsfelle i bruk. Insekter som er i aktivitet om natten lar seg lokke av lyset, men i forsøket på å komme helt inn til selve lyskilder støter de på et elektrisk gitter med en spenning på 4000 volt, og det er atskillig mer enn de setter pris på.

I «Miljøaktuelt» (utgitt av det

svenske Naturvårdsverket) fortelles det at en paddefamilie levde herrens glade netter under enn sånn felle – i regnet av nystekte insekter.

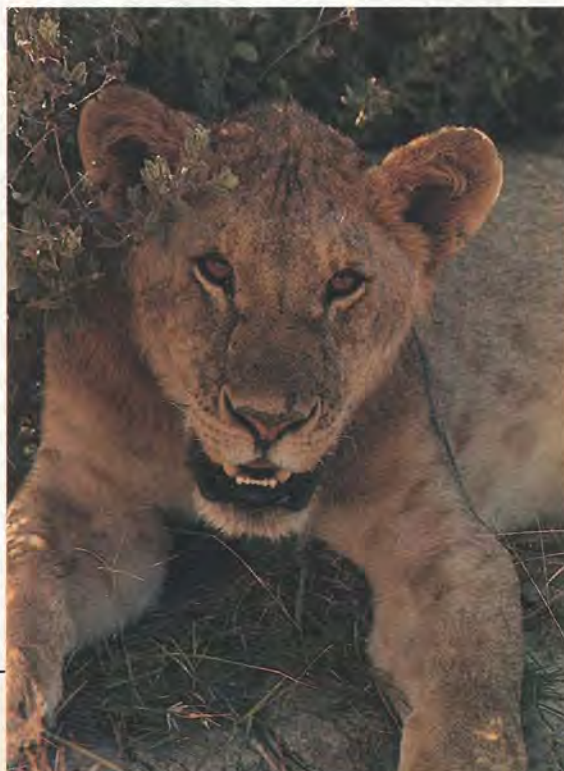
Ikke jervjakt i svensk nasjonalpark

Samer som har sine reinbeiteområder i det store, svenske nasjonalparkkomplekset Sarek/Padjelanta/Stora Sjöfallet har henstilt til Naturvårdsverket å sørge for å få fjernet, «døde eller levende», ulvene i området. Videre har de søkt om å få felle et visst antal jerv i nasjonalparkene.

Naturvårdsverket uttaler at så vidt man vet fins det bare en enslig ulv i hele länet. Denne ulven ble det forøvrig drevet iherdig jakt på i fjor, til tross for at den er fredet. Men ulven unnslopp. Naturvårdsverket har avslått samenes søknad både når det gjelder ulv og jerv. For jervens vedkommende henviser de til at det fra før er gitt tillatelse til å felle tre dyr utenfor nasjonalparkene.

Emigrert ulv uten make

Den svenske ulvstammen består i øyeblikket av en hann i Dalarna-Värmland og en hunn i Norrland, opplyser Miljøaktuelt. Mulighetene



Verd 2,5 millioner kroner årlig når den blir stor? Hannløver er det store trekkplasteret for turister i Øst-Afrika. Foto Ragnar Frisliid.

for at de to skal treffes og stifte familie er små, og det er reist spørsmål om man bør sette ut en make til den ensomme hannulven. Naturvårdsverket svarer at det i tilfelle ikke blir aktuelt å slippe ut noen ulv fra dyrepark. Best ville det være å få et dyr fra den vestlige delen av Sovjetunionen – og utstyre den med radiosender før den blir sluppet.

– Men Naturvårdsverket understreker at det ikke kommer på tale med noen utplanting av ulv hvis folk i distriktet ikke sier ja til prosjektet. Dermed ser det ut til at Dalarna-Värmlandulven, som forøvrig har vandret inn fra Norge, må finne seg i et fortsatt liv i ensomhet – hvis den ikke velger i vandre å vandre tilbake over grensen til Trysil.

Hundre jerver i Sverige

I Sverige har man de senere årene hatt gående et forskningsprosjekt omkring de store rovdyrene. Når det gjelder bestandens størrelse er man kommet til at det for tiden fins 500–600 gauper, spredt over hele landet, og at stammen er stabil. Av bjørn fins det 400–600, og bestanden øker med omkring en prosent i året. Jerven var truet av utryddelse i slutten av 60-årene, og ble fredet i 1969. Bestanden teller i dag omkring 100 dyr. Jerven holdes nå nede ved jakt, og det tas ungekull i hiene om våren.

Padder og slanger fredet i Danmark

Mens vår nye jaktlov i prinsippet freder alle landpattedyr, fugler, amfibier og krypdyr, har Danmark i år innført fredning av alle landets 14 amfibiarter og 5 krypdyrarter. Hoggorm er også med blant de artene som nå er fredet, men om denne arten heter det at den kan slås ihjel om den påtreffes i umiddelbar nærhet av boliger og dermed må anses å representere en risiko.

Fiskere en fare for svanebestanden

Det er på det rene at svaner gjennom de siste hundre år har omkommet på grunn av blyforgiftning. I mange

land har man konstatert at forgiftningen av svømmefugler skyldes andejegernes hagl, som havner på bunnen og siden blir satt til livs av fuglene. I USA regner en med at jegerne som er ute etter ender, gress m.m. årlig etterlater seg 3000 tonn bly på denne måten, og at denne anselige mengden giftig metall fører til at omkring to millioner svaner årlig omkommer.

I England har man nå funnet ut at ikke bare jegerne forurensar vann og våtmarker med bly. Fritidsfiskerne må ta sin del av skylden. De etterlater seg årlig omkring 250 tonn bly i form av søkker. Ofrene for blyforgiftning via fritidsfiskernes redskap er først og fremst knoppsvaner. Undersøkelser av døde svaner innen større områder viser at mer enn 50 prosent av fuglene er omkommet som følge av blyforgiftning. Innen enkelte områder er bly årsak til mer enn 90 prosent av dødeligheten. Antall bly søkker i magen på de blyforgiftede svaner har variert fra 1 til 44. Som andre fugler bruker svanene grus som hjelpemiddel under malingen av planteføde i kråsen. Men de har ikke lært å se forskjell på småstein og bly søkker. Og det kan bli de engelske knoppsvanenes skjebne.

Naturvern med munnkurv

Nasjonalforsamlingen i Malaysia vedtok i april en lov som skal sette en stopper for all krittikk mot landets natur- og miljøvernpolitikk. Loven gir regjeringen fullstendig kontroll over virksomheten i landets organisasjoner. For politiske organisasjoner skal det fortsatt være adgang til å kritisere regjeringen. For andre skal det være forbudt. Loven er først og fremst rettet mot naturvitenskapelige organisasjoner og natur- og miljøvernsammenslutninger. Malaysias «Friends of the Earth» karakteriserte 9. april, da loven ble vedtatt som «den svarteste dagen i Malaysias historie».

Den nye loven gir myndigheten adgang til å forby organisasjoner fjerne tillitsmenn og innføre endringer i vedtektene. Avgjørelser i medhold av loven kan ikke appelleres.

Vassdrag – livsgrunn eller kraftressurs?

AV

BJØRN MAGNE ØVERÅS

Da eg var barn leika vi ofte ein sang-leik som slutta med orda «...og den som kommer aller sist skal i den sorte gryta». Den eine etter den andre som var med i leiken «kom i den sorte gryte» – til slutt var det ingen igjen.

Mange er dei vassdraga her til lands som har kome «i den sorte gryte». 7 år er det nå sidan Møre og Romsdal Kraftselskap tok til å arbeide med planane om å føre Raumavassdraget inn «i den sorte gryte». Ennå er likevel ikkje den ferdige konsesjonssøknaden innsendt til NVE.

«Rauma/Ulvåa på vektskåla» er på mange måter ei oppsummering av arbeida som er lagt på bordet i argumentasjonen mot utbygging. Boka er såleis ei faktasamling, men likevel samstundes eit innlegg i debatten som vil måtte kome om Rauma/Ulvåa skal vernast eller byggast ut. I følgje forordet er intensjonane med boka å klargjere verdiar knytte til vassdraget som vil gå tapt eller bli sterkt reduserte om vassdraget blir utbygd.

Boka begynner med ei omtale av området; Lesjaskogen og Romsdalen. Så kjem to artiklar som tek for seg utbyggingsplanane og saksgangen for utbyggingsplanane og det foreslåtte landskapsvernområdet i

Nord-Ottadalen. Det er også ei samling artiklar som tek for seg ymse konsekvensar ein må forvente om det blir kraftutbygging; konsekvensar på bl.a. sjølv vassdraget, på fisk og fisket i elva og i fjorden, på jordbruket, på dyre- og planteliv, på friluftsliv m.m. Etterpå får leserane eit innblikk i kva følger kraftutbygging kan ha for bygdesamfunna med døme frå Eikesdal og Eresfjord. Like så kjem tidlegare industriminister Ola Skjåk Bræk inn på dei økonomiske konsekvensane for kommunane og fylkeskommunane ved ei utbygging av vassdraget.

Det eksisterar også andre planar for bruk av ressursane i området utover utbyggingsplanane, nemleg ein landskapsvernplan for Nord-Ottadalen (kalla Reinheimen) og ein samordna plan for alternativ bruk av ressursane i området. Desse planane blir omhandla i eigne artiklar.

Spørsmålet om det i det heile teke er behov for energien Rauma/Ulvåa kan gi, blir også tatt opp før Fredrik Heitkøtter avsluttar med eit engasjert innlegg der han peikar på at vatnet ikkje er ein einseitig kraftressurs, men framfor alt livsgrunnlaget vårt.

Som artikkelforfattarar finn ein foruten dei som alt er nemnde fleire kjende namn. I tillegg til at artiklane jamt over er lettlesne, er stikkorda i marginen, illustrasjonane og bilettekstane med på å gjere stoffet litt tilgjengeleg og boka oversiktleg. Boka er dessutan illustrert med 8 sider fargebileter.

Etter mi meining er dette vorte ei svært forseggjort bok som gir ei grundig, men lettfatteleg framstilling av emnet. For å sitere Petter Pettersson i opningsdiktet:

«Når du tier Rauma, blir det tyst fra dine kilder og ut mot Romsdals kyst. Legges du i tvang og bånd drepes noe av det som er ånd.»

«Rauma/Ulvåa på vekt-skåla – kraftutbygging eller vern», 148 sider. Kr. 45,- Molde 1980.

(Boka fås kjøpt i Naturvernforbundet, se kupongen i varekatalogen.)

NYTT FRA NATUR OG UNGDOM



Aksjonene kommer

På høstparten er aktiviteten i Natur og Ungdoms lokallag gjerne konsentrert om den landsomfattende aksjonsuka som arrangeres hvert år. Tema for aksjonsuka faller sammen med årstema i NU – som i år er «Olje og samfunn».

Rundt om i de om lag 70 lokallagene av NU bedriver man i disse dager forberedelser til årets årstema-aksjon, som finner sted i uka 5.-10. oktober.

Måten aksjonene legges opp på varierer fra lokallag til lokallag, alt etter evne, lyst og lokale forutsetninger. Fra tidligere vet vi at praktiske aksjoner ofte er populære i NU-sammenheng – gjerne aksjoner med humor og originale innslag, gateteater, karneval og lignende. Men også byråkratiske presentasjonsformer som avisinnlegg og åpne møter blir tatt i bruk i stigende grad. Fra sentralt hold i Natur og Ungdom blir lokallagene hjulpet med blant annet

en aksjonsveileder. Det er utarbeidet en fengende løpeseddel for aksjonene.

Aksjonsuka utgjør bare en del av NUs arbeid med «Olje og samfunn». I vår utgav man en fyldig studierkel om emnet, som allerede er tatt i flittig bruk i organisasjonen. Videre har NUs blad, Natur og Samfunn, kommet med et nummer i sin helhet viet årstema, foruten at det rundt om i landet arrangeres seminarer omkring Olje og Samfunn. Et sentralt årstemaseminar har man også hatt.

Natur og Ungdom ser det som sin oppgave – blant annet i samarbeid med Naturvernforbundet – å trekke oljevirksomhetens mange tvilsomme sider fram i valgkampen.

Som gruppe har ungdom liten direkte innflytelse på politiske avgjørelser i samfunnet vårt. Samtidig er oljevirksomheten noe som opptar ungdom sterkt, siden det først og

Godskegården – kurssted for Natur og Ungdom i sommer.



fremst er ungdommen som skal leve med de oljepolitiske avgjørelsene som tas nå. Mange ungdommer er bekymret over dagens oljepolitikk.

Natur og Ungdom trenger derfor hjelp til å bli hørt, og hjelp for å få andre til å høre på ungdommens avvisning av regjeringens hallelujapregede oljepolitikk. Husk aksjonsuka 5.-10. oktober!

Håkon Vennemo

Grønn var min barndoms leir

Tradisjonelle former for aktivitet har det, tradisjonen tro, vært lite av i Natur og Ungdom i sommermånedene. Istedet har medlemmene benyttet anledningen til å samles på ulike sommerleire rundt om i landet.

Andre organisasjoner arrangerer kanskje en eller to leire i løpet av skoleferien. I Natur og Ungdom kjenner vi imidlertid til at hele seks sommerleire ble arrangert i år – de fleste i de sentrale fjellområder, men NU gjennomførte også leir i Kildalen i Ytre Troms.

Tema for leirene kan variere, men naturopplevelse og forsøk på praktisk sjølberging, kombinert med skoling i forskjellige naturvernsspørsmål kjennetegner flere av dem. Således arrangerte Østre Aker NU leir på Hardangervidda i begynnelsen av august, der sjølberging ved hjelp av sopp, planter og fisk stod sentralt. På sin side stod Hedmark/Oppland krets av NU for «Fotturseminar» i Jotunheimen/Breheimen den første uka i august. Her kombinerte man foredrag om utbyggingsplanene med fjellvandring i det aktuelle området. Den sentrale sommerleir ble avholdt på det tradisjonsrike kurstedet Godskegården på Osterøy ved Bergen. 30 deltakere fikk her en 10-dagers mulighet til å dyrke friluftsliv, lære økologi, plantenyttning, lokalhistorie og lokalkultur.

I Natur og Ungdom blir sommerleire sett på som gode miljøskapende og uformelt skolerende tiltak, spesielt med tanke på de yngre i organisasjonen. 160–190 personer deltok på de forskjellige leirene i år.

Haakon Vennemo

min mening!

Min mening om Norges Naturvernforbund

Svar til Johs Bergedalen, N.N. nr. 3-81

Johs. Bergedalen vil gjerne hygge seg med naturen og naturvern. Det vil vi alle. Men noen av oss er klar over at hvis vi ikke står på og kjemper nå, gjør alt vi kan for å verge den naturen vi har igjen, da blir det i hvert fall ikke stort å hygge seg med for våre etterkommere. Hvis Johs. Bergedalen virkelig interesserer seg for naturvern, da vil jeg anbefale ham utredning «Naturvern i Norge». Den har to kart – et som viser hva vi hadde av uberørt natur ca. 1900, inntegnet i svart. Det andre viser hva vi hadde av uberørt natur i 1975. Det første kartet er nesten helt svart, med noen lyse flekker. Det siste har noen mørke flekker igjen i det hvite, med Hardangervidda som den største. Vi vet alle hvor mye kamp den flekken har kostet. Og vi kan ikke regne med at vi får noe billigere, heretter. All Johs. Bergedalens hygge koster blodslit – for andre – når han melder seg ut fordi han synes det blir for mye mas.

Norges Naturvernforbund fremholder sine synspunkter med tyngde overfor myndighetene. De har gjort det, om igjen og om igjen. Men myndighetene lytter bare i den grad forbundet har en medlemsmasse bak seg. Vi lever i et demokratisk samfunn, politikere teller stemmer. Bare en sterk og kampvillig folkeopinion kan redde norsk natur – ingenting annet. Vi slåss mot ressusterke næringsinteresser. Vi har bare våre ord, vår vilje, vårt mot. Vi må tåle uenighet om andre ting, bare vi er enige om det vesentlige. Vi vil verge norsk natur, vi vil verge vår jord mot ødeleggelse.

Hvis jeg skulle ønske meg noe av

Norsk Natur, så er det *mer informasjon om aktuelle kampsaker* – om myndighetens utspill og våre muligheter for å svare dem. Vi har alle ansvar for det som skjer.

Inger Heiberg

Naturvern og beitebruk

Etter å ha lest Ingen Liens artikler i Norsk Natur nr. 3 1981, begynner jeg å lure på hva slags forening jeg er med på å støtte med mitt medlemskap. Lien skriver om enøyd kamp og fordømming og hets mot grupper villdyr, men hans artikler kan vel av mange tolkes som enøyd kamp for rovdyra våre, og dette kan neppe skape holdninger som tjener rovdyra.

La meg med en gang understreke at jeg ikke er noen rovdyrhater. Jeg er, nær sagt, oppvokst i en saueflokk, men det forhindrer meg ikke i å se at bjørn, ulv, jerv og gaupe hører hjemme i norsk fauna. Det ville være fatalt om vi skulle miste disse store rovdyra våre.

Så over til sauen. Jeg går ut fra at jeg blant Norsk Naturs lesere burde få medhold i at vi må satse på størst mulig grad av sjølforsyning i Norge. Når det gjelder sauekjøtt er vi snart kommet så langt at norsk produksjon dekker markedet. Sjøl er jeg av den oppfatning at vi godt kunne eksportere sauekjøtt, bare produksjonen ble stor nok. Dette begrunner jeg med at vi i norsk landbruk ikke har noe annet dyr som kan utnytte utmarksbeitene på den måten sauen gjør. Kjøttproduksjonen foregår jo i alt vesentlig grad på utmarksbeite i og med at lammene går ute meste parten av tida de lever før de går til slakt.

Sauholderen er ikke den som synes det er morsomt når lammene leveres til slakteriet om høsten. Men

det er jo dette han skal leve av. Og her kommer vi inne på konflikten med rovdyra. Eksistensgrunnlaget for saueholderen og familien hans kan bli ganske redusert i de distriktene der rovdyrplagen er stor. Riktignok kan saueholderen søke om erstatning for de sauene han har tapt på beite, men han må bære tapet sjøl om tapsprosenten ikke kommer opp i så mye som 10.

Jeg håper dette kan forklare litt om hvorfor norsk landbruk stiller seg skeptisk til for store rovdyrbestander. Det er ikke rovdyra i seg sjøl de har noe imot, men som de aller fleste av oss, er de redde for sin egen inntekt og dermed sitt eget eksistensgrunnlag. Dette må bare respekteres og tas hensyn til når det gjelder størrelsen av rovdyrbestanden, ellers må rovdyrforkjemperne gå i spissen for å få økt prisene på sauekjøtt og for å få økt erstatningene slik at saueholderne kan ha råd til å miste en del av flokken sin hvert år.

Til slutt vil jeg be Inge Lien forklarer hva han legger i følgende uttrykk: 1. harmoniseringsvilje, 2. balansert og framtidsretta natursyn i sauehaldet og 3. alternativt beitebruk. Det kunne være artig å høre

hva disse uttrykkene konkret står for.

Magne Lilleeng.

«Gaupeliv»

I det jeg med et snev av vedmodighet må erkjenne at sideantallet i «Norsk Natur» nr. 3, 1981 nærmer seg et absolutt minimum, faller blikket på spalten «min mening.» Her fokuseres oppmerksomheten med tiltagende interesse ettersom Torleif Tveitens tildelte spalteplass, teksten «Gaupeliv», leses. Det må i utgangspunktet presiseres at jeg, og vel også de fleste med tilsvarende mening, respekterer oppriktig arbeidene mennesker som er engasjert i den aktuelle yrkesgruppe. Imidlertid er det den gjenstridige holdningen T.T. representerer som er utslagsgivende for en reaksjon.

Det er iøynefallende grunnlag for T.T. og hans meningsfeller, er komplett mangel på økologisk innsikt. Dette er en trend jeg har funnet påfallende i et utall situasjoner, til kjedsommelighet. Mangel på nevnte kunnskap fører tydeligvis til en innnevret holdning overfor rovdyrforvaltningen, eller omvendt! Denne økologiske uvitenhet kan sammenfattes i T.T.'s ytring som følger:

«Men J.A. nemner ikkje alle de familietragediar blandt rådyra som gaupa forårsaker. De uskyldige rådyra som ikkje fornermar nokon.» Det er da nærliggende å spørre de som tilskriver seg ovennevnte ideologi, om noen av disse kan dokumentere at representanter for dette kattedyret har «fornærmet» noen. Mangel på kjennskap til de rådende forhold gjenspeiler seg også i utsagnet «rådyr og gaupe gjeng ikkje godt saman». Forøvrig viser historiens spill, uttallige eksempler på at mennesker som har «tenkt», har utrettet virkelige miljømessige katastrofer.

Verden er i sannhet full av paradokser, og det som manifesteres her utgjør absolutt ikke noe unntak. T.T. hevder at: «kor merkeleg er det at de som ikkje lever av husdyr og sliter med disse, alltid er de som hev rett til å bestemme alt som berører rovdyr og natubevaring.» Hvis det er tilfelle at: «de som blir berørt av rovdyr herjinger blant småfe, evt. storfe, hev ingen forstand eller rett til å bestemme noko.» Hva kommer det da av at naturvernet har måttet kjempe en energisk kamp mot desimering av våre rovfugl/dyr gjennom alle år? Uforsvarlige jegere finnes det sikkert nok av, og miljøgiftenes inntreden i naturen er viden kjent, men likevel har nok de fleste predatorer møtt døden under status som «konkurrenter» til primærnæringen. Den juridiske rett til slik felling har vært utstedt fra myndighetene, selv om ikke disse «lever av husdyr og av slitet med disse.» Så selv om T.T. og hans likesinnete i uvitende ironi forteller oss at det er «romantikk» med rovdyr, så er det til syvende og sist myndighetenes ansvar at slike holdninger har fått utvikle seg. Når man ser hvilket følelsesmessige engasjement som legges for dagen, må nødvendigvis primærnæringens vurdering bli svært subjektiv og lite nøktern.

For småfeholdernes vedkommende, burde disse rette sine krefter mot de ansvarlige myndigheter og arbeide for en mer tilfredsstillende kompensasjonsordning fremfor å oppfordre til destruktiv drap.

Kryssordvinnere

Vinnere av kryssordoppgaven i nr. 2 – 1981 ble:

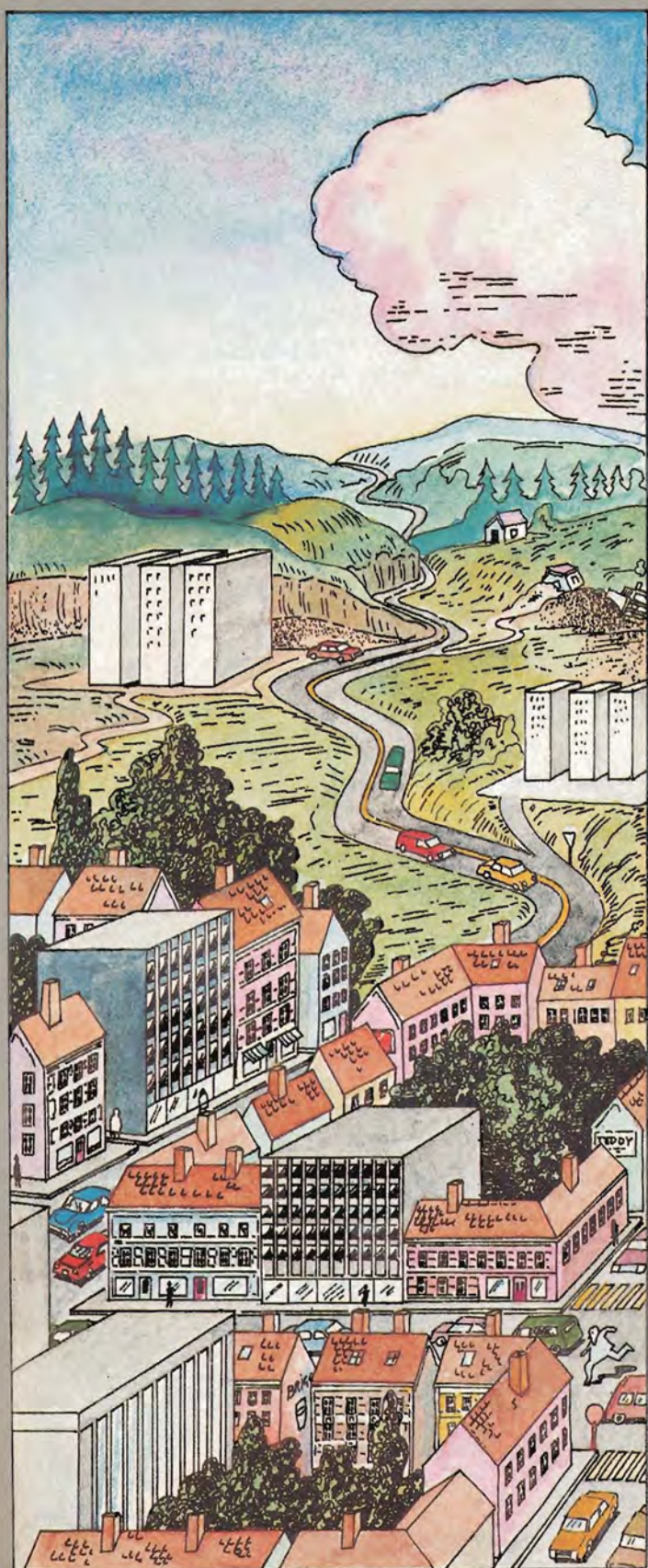
T. og S. Thorsen, Bjorli, Johan Troye, Bergen og Brit Jahr, Gjetsum.

Vinnerne har fått hver sin naturbok tilsendt som premie.



Kryssordløsning nr. 2 – 1981

Einar Strømnes.



Det ble engang ...



Det var engang ...

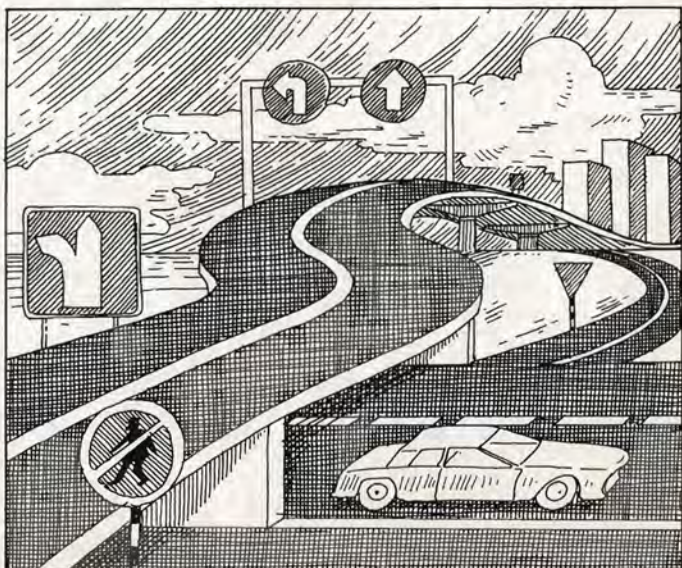
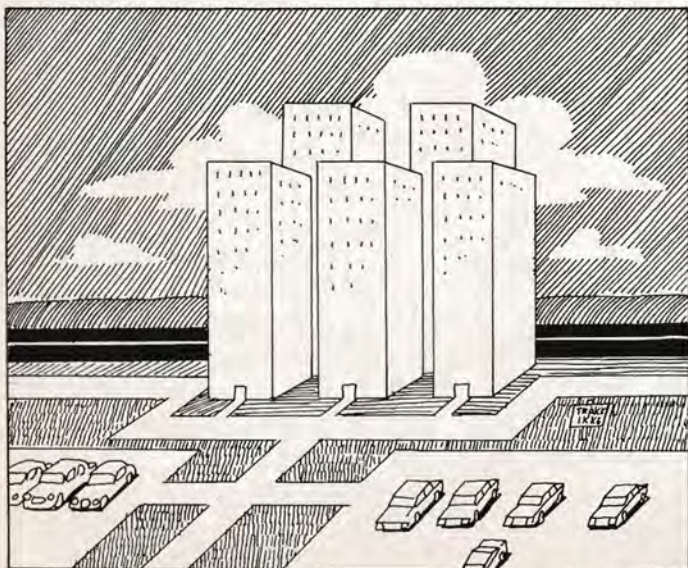


Et godt bomiljø

er avhengig av mennesker som har interesse av at andre har det godt, og som ønsker å bestemme over sin egen livssituasjon. Gjennom Naturvernforbundet kan du arbeide for dine rettigheter og synspunkter for å sikre et levende bomiljø der mennesker i alle aldersgrupper trives.

En god vei

skal binde lokalsamfunnene sammen. Veier skal ikke lages for bilen alene, men også for myke trafikkanten. Veien skal ikke gå hvor hen den vil. Med Naturvernforbundet kan du fortelle *hvor* den skal gå, og peke på andre transportmuligheter enn bilen, f.eks. jernbane, buss og trikk.





Et godt nærmiljø

er også avhengig av en natur som gir deg opplevelser – hver dag. Vern av naturområder i nærmiljøet er derfor en viktig oppgave for Naturvernforbundets mange lokallag. Gjennom forbundets lokallag kan du være med å sikre naturen der du bor.



DER DU BOR

har Norges Naturvernforbunds lokallag *rett* til å uttale seg i saker som angår natur og miljø

DER DU BOR

arbeider Norges Naturvernforbunds lokallag for å bevare naturen og skape et godt bomiljø.

DER DU BOR

trenger Norges Naturvernforbund med lokallag sitt medlemskap. Din deltakelse styrker forbundet. Et sterkt Naturvernforbund betyr større innsats til fordel for en rik og mangfoldig natur, og et trygt og trivelig miljø

☐ Jeg/vi ønsker medlemskap i Norges Naturvernforbund og blir samtidig medlem i:

.....
lokallag/kretsforening av Norges Naturvernforbund, og får tilsendt forbundets tidsskrift «Norsk Natur» som kommer ut 6 ganger i året. Kontingent hovedmedlemmer kr. 75/år. Familiemedlemmer kr. 10/år og livsvarig medlemskap kr. 1500,-. Bare hovedmedlemmer og livsvarige medlemmer får tilsendt tidsskriftet «Norsk Natur».

☐ Jeg/vi ønsker ytterligere opplysninger om Norges Naturvernforbund og det lokallag/den kretsforening som dekker mitt/vårt distrikt.

Navn:

Adresse:

BREV

SVARSENDING
Avtale nr. 110 000/113

**Norges
Naturvernforbund**

**Hammersborg
OSLO 1**

Kan sendes
ufrankert
i Norge.
Adressaten
vil betale
portoen

Særlig vil vi sette pris på å høre om positive tiltak, slik at vi kan formidle gode ideer og erfaring til andre som arbeider for et bedre nærmiljø.
Skriv gjerne til oss her:

[illegible]

A vibrant, stylized illustration of a futuristic cityscape. The scene is dominated by a complex, multi-level highway interchange with numerous cars in various colors (red, yellow, blue, green) navigating the curves. In the foreground, there are several modern buildings with flat roofs and large windows, some featuring a grid-like pattern. A small figure of a person is visible on a rooftop in the lower left. The background shows more distant buildings and a large, billowing blue cloud in the sky. The overall style is reminiscent of mid-20th-century mid-century modern art, with bold lines and a rich color palette.

Det kan bli slikt overalt –
engang...

Ta bilder – se mer!

Økt fotointeresse betyr økt interesse for omgivelsene – man lærer å se, og å bli oppmerksom på de verdier vi har i natur og miljø som omgir oss til daglig. Dette er tanken bak fotokonkurransen som Stor-Elvdal Naturvernlag har arrangert. Bildene ble presentert i åpent møte i bygda, og her kunne en folkejury vurdere bildene og etter eget skjønn fordele de 6 poeng som hver enkelt møtedeltaker hadde fått til disposisjon.

Folkejuryen utpekte bildet til høyre som det beste. Dessuten hadde



naturvernlaget oppnevnt en mer sakkyndig jury som også bedømte møtedeltakernes bilder.

Vinnerbildet i Stor-Elvdal Naturvernlags fotokonkurranse: Tollefshaugseter i Grimsdalen av Torill Steien.

Vi savner din kontingent ...

og det er vi de første til å beklage:

For det første blir vi nødt til å stoppe forsendelsen av «Norsk Natur», og for det andre er kontingenten fra alle våre medlemmer den sikreste økonomiske støtte til Naturvernforbundets virksomhet.

Mye er oppnådd med avgjørende medvirkning fra Naturvernforbundet. Det er nok å minne om at vi nylig har ført i havn Hardangervidda og Jostunheimen nasjonalparker.

Vi håper derfor på fortsatt støtte fra dere som ikke har fornyet medlemskapet for 1981, og ber dere nytte medlemstalongen, som sendes ut med det første, for betaling av årets kontingent.

På forhånd takk!

*Beste hilsen
Norges Naturvernforbund*



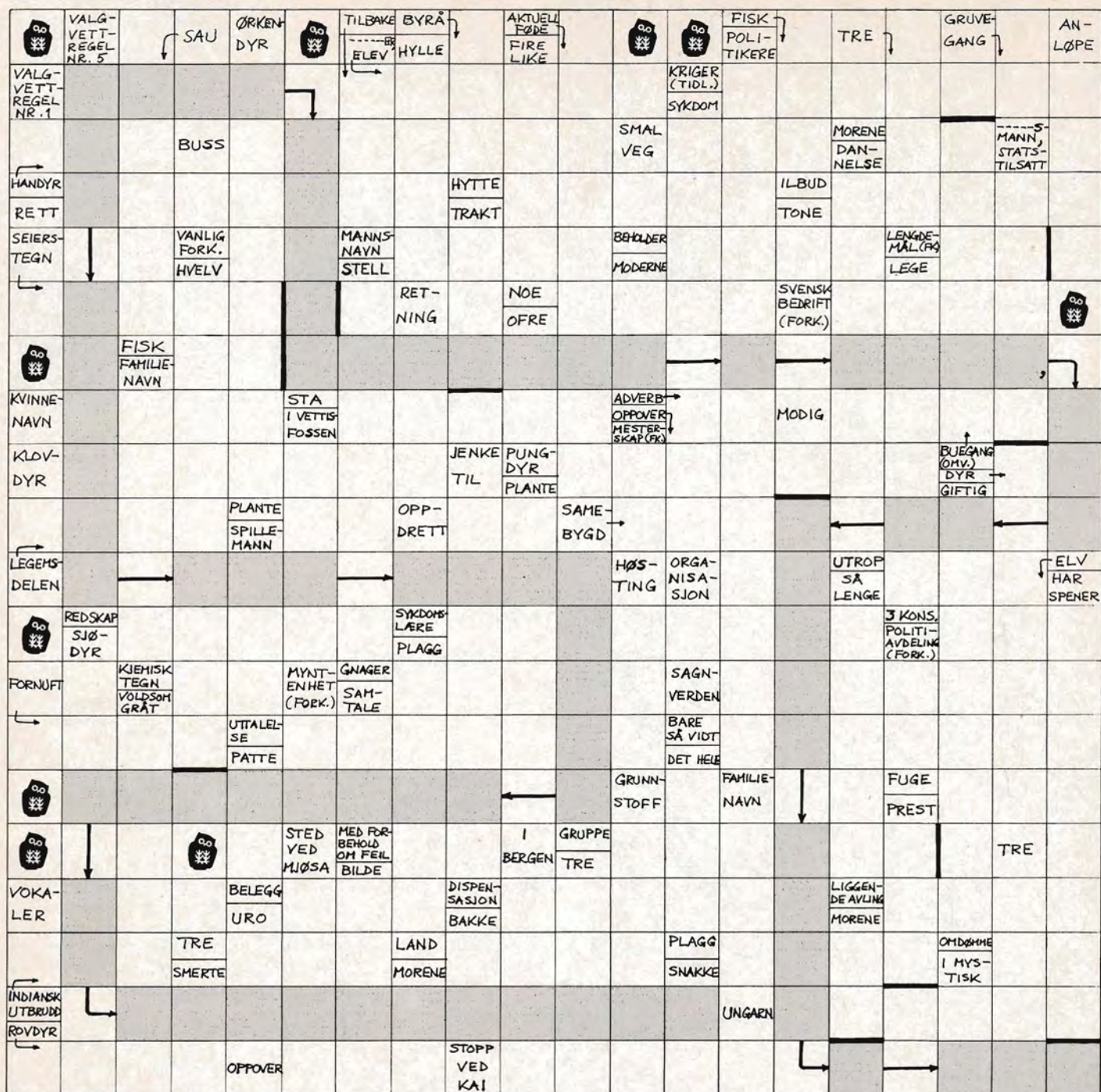
Den siste offisielle norske fugle- navnlisten er kommet!

Norsk Ornitologisk Forenings og Norsk Zoologisk Forenings felles komité, Norsk navnekomité for fugl (NNKF), har lagt fram en større rapport om sin virksomhet. Rapporten inneholder følgende avsnitt:

1. Kort oversikt over fuglenavnskomitéens historie fram til oktober 1979.
2. Det nye reglementet for NNKF.
3. Sammensetningen av NNKF etter 1.1.1979.
4. Arbeidet med norske navn på utenlandske fugler.
5. Arbeidet med de norske navnene på den nye bokmålslisten.
6. Arbeidet med den første nynorsklisten.
7. Arbeidet med den første samiske fuglenavnlisten.
8. Liste over norske navn på slekter.
9. Definisjonen av norsk område - utvidelse av innrapporteringsområdet i norske farvann.
10. Underart - ikke rase. Oppfølging av nomenklaturreglene.
11. Systematikk.
12. Fuglenavnlisten - forklaring til de forskjellige kategoriene I-IV.

I det siste avsnittet presenteres den siste offisielle fuglenavnlisten på både bokmål og nynorsk. Denne listen ble først offentliggjort av Norsk Zoologisk Forening i sin liste over norske virveldyr i 1961, og i 1976 kom den ut for annen gang. Ny systematikk, enkelte navnejusteringer og en rekke tillegg er blant årsakene til at fuglenavnlisten nå er offentliggjort separat, og bare 5 år etter at den siste virveldyrlisten kom ut. Listen har vært forelagt både Norsk språkråd og Norsk målførearkiv.

Det var planlagt at NNKF's rapport skulle trykkes i **Vår Fuglefauna**, men av forskjellige årsaker er den nå kommet ut som et supplement til tidsskriftet **Toppdykker'n**. Rapporten kan bestilles fra: Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus, Zoologisk Institutt, Postboks 1050, Blindern, Oslo 3 ved å betale kr. 11,80 (kr. 10,- + kr. 1,80 i porto) pr. stk. over postgirokonto 3705043.



Kryssord nr. 4 – 81

Som vanlig stiller vi tre praktfulle naturbøker som premie til hver av de tre første uttrukne, riktige løsninger på årets fjerde kryssordoppgave. Ta gjerne en kopi hvis du ikke vil klippe i bladet.

Innleveringsfristen er 15. oktober.

Navn:

Adresse:

Poststed:

Dette kortet gir ikke premie

men brukes av dem som vil gjøre Naturvernforbundet en tjeneste, men som selv ikke vil gå til direkte verving.

På dette kortet føres opp navn på personer som kan tenkes å ville bli medlemmer av forbundet.

Premiekort

Dette kortet brukes bare når du verver **nye** medlemmer, og når **du selv** tar inn kontingenten for disse og sender inn kontingentbeløpet til Naturvernforbundet.

Årskontingenten er for 1981

Kr. 75,— for hovedmedlemmer (inkl. Norsk Natur)

kr. 10,— for familiemedlemmer (hovedmedlems ektefelle eller hjemmeværende barn under 25 år)

kr. 1500,— for livsvarig medlemsskap for hovedmedlem.

Send prøveeksemplar av Norsk Natur og annet materiell til:

Navn:

Adresse:

Poststed:

Navn:

Adresse:

Poststed:

Navn:

Adresse:

Poststed:

Navn:

Adresse:

Poststed:

Navn:

Adresse:

Poststed:

Navn:

Adresse:

Poststed:

Flere navn enn det er plass til her? Send egen liste!

+ Kortet klippes ut og sendes forbundet.

+ Portoen er betalt av oss.

+ Kontingentbeløpet for de nye medlemmene sendes over

postgiro 5094602 eller bankgiro 6001.05.70835

+ Når vi har mottatt kontingentbeløpet sender vi premien til deg.

Navn:

Adresse:

Poststed:

Navn:

Adresse:

Poststed:

Navn:

Adresse:

Poststed:

Navn:

Adresse:

Poststed:

Navn:

Adresse:

Poststed:

Navn:

Adresse:

Poststed:

NORGES NATURVERNFORBUND – POSTBOKS 8268 HAMMERSBORG, OSLO 1
PRIORITERTE BLAD

Premiekort

Dette kort gir IKKE
premie

BREV

Premieverving

Ververens navn:
Adresse:
Poststed:

Kan sendes
ufrankert
i Norge
Adressaten
vil betale
porto.

SVARSENDING
Avtale nr. 019/29

Norges
Naturvernforbund

Hammarsborg
OSLO 1

BREV

PRØV Å
VERVE
DISSE

Dette kortet brukes av dem som vil gjøre forbundet en tjeneste, men som kvier seg for å gå til direkte verving. Her fører man opp venner og kjente som kan tenkes å ville bli medlemmer. Disse vil så få tilsendt prøveeksemplar av tidsskriftet og annet materiell fra forbundet.

NB ! Dette kortet gir ikke premie

Kan sendes
ufrankert
i Norge
Adressaten
vil betale
porto.

SVARSENDING
Avtale nr. 019/29

Norges
Naturvernforbund

Hammarsborg
OSLO 1